

Шукачі скарбів

Вашингтон Ірвінг

(Переклав з англійської Євген Тарнавський)

Знайдено серед пізніх нотаток Дітріха Нікербокера

Тепер згадав старих жінок байки,

Які вони мені розповідали

Про демонів й примар, що ковзають вночі

В місцях, де скарби світу закопали.

Марло "Мальтійський єврей".

Брама Пекла

Десь за шість миль від славетного міста Манхеттена, у затоці Саунд, точніше у морському рукаві, що відділяє від материка Нассау та Лонг-Айленд, є вузька протока. Її течія щільно стиснута плечима мисів і заледве пробивається крізь каміння та мілини. Однак настають кращі часи — вона набирається сил та, гнівно обурюючись, долає всі перешкоди, і тоді протока закипає вирами, піниться білими гребенями баранців, реве і скаженіє на бистрині та встає бурунами — одним словом, віддається найнестримнішим нападам шаленства. І горе тому нещасному кораблю, який наважиться в таку годину кинутися в її обійми!

Подейкують, що так своєрідно жартувати протока полюбляє лише під час припливів. За низької води там так само тихо, як і в будь-якому іншому місці. Та коли настає приплив, потік починає хвилюватися. І набравши сили наполовину, реве й голосить, неначе впивається своїми водами. Коли ж досягає апогею, заспокоюється і на певний час засинає, як якийсь чоловік після вечері. Його можна порівняти із запеклим пияком, достатньо врівноваженим, поки не хильне зайвого, але коли нап'ється як чіп, то здається, що ним керує сам диявол.

Ця могутня, бурхлива та безжальна маленька протока була джерелом прикрощів і небезпек для голландських мореплавців із дуже давніх часів. Стихія безцеремонно розкидала їхні барки, схожі на ночви, кружляла їх вихором у вирах, і то так стрімко, що в будь-кого, окрім голландця, затуманювалося в голові, — а потім викидала на скелі та рифи. Саме тому зі злості це місце й назвали Геллегатом^[1] і урочисто передали під владу диявола. Згодом ця назва була трансформована англійцями в Браму Пекла, а у вустах декотрих чужоземних прибульців, котрі нічого не тямили ні голландською, ні англійською, звучала навіть як якийсь Горлгейт. Нехай Святий Миколай покарає їх!

Від цієї протоки і до міста Манхеттена береги Саунду були дуже розмиті. В одному місці, на східному березі острова Манхеттен і навпроти острова Блеквелл, берегова лінія була сильно порізана вузькими скелястими ущелинами і засаджена деревами, що

надавало їй якогось дикого та романтичного вигляду.

У пору припливів і відпливів води в цій частині Саунду надзвичайно бурхливі і керувати судном вкрай важко через круті вири та зустрічну течію. Кажу це з власного досвіду, бо виконував роботу штурмана в цьому маленькому морі мало не з дитинства. Не раз я важив життям, ризикуючи потрапити в кораблетрощу чи потонути під час різноманітних недільних вилазок, до яких разом з голландськими підлітками був вельми схильний.

Посеред цієї небезпечної протоки, неподалік купки скель, названих Куркою з Курчатами, у дні мого дитинства виднівся затоплений корабель, який не вибрався з виру та потонув під час шторму. Ходила легенда про те, що це піратський галеон, із котрим пов'язане одне дуже криваве вбивство, яке саме зараз не можу вже пригадати. Самого похмурого вигляду цього зруйнованого корабля і страшного місця, в якому він догнивав, було досить, щоб пробудити химерні уявлення про нього. Дерев'яні ребра, потемнілі від часу, визирали над водною поверхнею в часи припливу. Коли ж вода спадала, виднілася частина корпусу, а великі дерев'яні шпангоути, подекуди без дощок, виглядали наче скелет якогось морського чудовиська. Там також височів уламок щогли з кількома линвами та брусами, що гойдалися і скрипіли на вітрі. А самотня чайка описувала кола та квилала навколо цього похмурого каркаса.

Історії, пов'язані з цією катастрофою, страшенно лякали та збуджували мою хлоп'ячу уяву. Таке сусідство супроводжувалося романтичними байками про піратів, примар і закопані скарби. Досягши зрілого віку, я провів чимало досліджень, щоб з'ясувати правдивість цих оповідок, бо завжди цікавився білими плямами в історії моєї рідної провінції. Проте мене чекали незліченні труднощі, коли я намагався отримати хоча б якусь достовірну інформацію. Прагнучи докопатися до одного факту, я натрапляв на неймовірну кількість різних побрехеньок. Не буду згадувати ті події в Саунді чи в протоці Пілора, про які й без мене вже достатньо написано. Не скажу нічого і про Камінь диявола, за допомогою якого сам нечистий перейшов із Коннектикуту до Лонг-Айленду, адже ця тема була сумлінно опрацьована одним моїм достойним приятелем та істориком сучасності, з яким я поділився відомими мені подробицями.^[2] Також не розповідатиму про чорного привида в трикутному капелюсі, який сидів на кормі утлого човника та якого іноді бачили в бурю біля Брами Пекла. Його ще називали Нудьгуючим Піратом, хоча мені ніде не траплялася писемна згадка про таку особу і я не зустрічав нікого вартого довіри, хто виклав би всю правду щодо цього. Ну, хіба вдова коваля Мануса Конкліна, але ця бідна жінка була трохи підсліпувата і могла помилитися, хоча дехто базікав, що вона бачила в темряві краще, ніж усі інші люди.

Та це було неважливим поряд із казками про закопані скарби, які захоплювали мене найбільше. Усе, що подаю нижче, я збирав досить довго, і викладене таки трохи схоже на правду.

Пірат Кідд

У давні часи одразу після того, як територію Нових Нідерландів король Карл II відібрав у їхніх вельможностей із Генеральних Штатів Голландії, і допоки там ще не було спокою та ладу, ця провінція стала улюбленим прихистком авантюристів будь-якого штибу, особливо буканьєрів.[\[3\]](#) Це були ватаги розбійників, котрі розбишакували в мирних іспанських поселеннях і нападали на іспанські торговельні кораблі. Вони скористалися легким доступом до гавані Манхеттена та слабкістю тутешньої влади, щоб перетворити це екзотичне місце на своє пристанище, де вони могли б ділити злочинну здобич та готуватися до нових нападів. Вервечки цих відчайдухів, вихідців із різних країн і країв, можна було побачити на вулицях маленького містечка Манхеттена після того, як вони поверталися з відкритого моря і збували загарбане багатство за півціни користолюбним купцям, щоб потім проциндрити гроші в сусідніх шинках, п'ючи, граючи в азартні ігри, виспівуючи, сварячись, галасуючи та жахаючи мешканців сусідніх районів запеклими бійками та розпустою.

Урешті-решт такі дії викликали обурення місцевої влади, і було вирішено витурити цих паразитів із колоній. Серед піратів почалося велике занепокоєння через переслідування з боку закону, і пересиджувати в старих криївках стало небезпечно. Вони закопували свої гроші та коштовне каміння у людних і віддалених місцях, ховали на диких берегах річок і морському узбережжі, відтак, розвіялися по всій країні.

Серед тих, кого залучили до полювання на моряків, був і відомий капітан Кідд. Довгий час він вважався авантюристом, таким собі неоднозначним громадянином — напівкомерсантом, напівконтрабандистом, котрий не гребував і розбоем також. Він торгував якийсь час із піратами, виходячи в море своїм невеличким москитоподібним суденцем, віднаходячи усілякі незвичні місця, і нагадував курча матінки Кері[\[4\]](#) у бурю.

Цей непоказний персонаж був найнятий урядом командувати кораблем, оскільки знав усі повадки та притулки піратів, як каже стара приказка: "щоб упіймати злодія, потрібен інший злодій". Відтак Кідд вирушив із Нью-Йорка на своєму кораблі "Пригода" добре озброєний і належним чином споряджений. Він проклав свій курс на Мадейру, до Бонавісти та Мадагаскару, а потім взявся курсувати біля входу в Червоне море. Проте замість того, щоб боротися з піратами, він сам став розбишакувати, захоплювати і дружні, і ворожі кораблі, добряче збагативши команду, що складалася з маврів, хоча ними й командував англієць. Збувши награбоване, Кідд повернувся в Бостон, завантажений скарбами, з ватагою своїх товаришів на борту.

Та слава передувала пірату. Про його подвиги в океані вже знали всі. Тому й вдалися до суворих заходів щодо арешту розбійника. Але він, як кажуть, мав достатньо часу, щоб закопати більшу частину своїх скарбів. Розбійник навіть видобув шаблю з піхов, щоб захищатися під час арешту, але його здолали і кинули у в'язницю разом із кількома прибічниками. Їх усіх доправили в Англію на фрегаті, де звинуватили, засудили і повісили на шибениці. Кідд помирав важко, бо мотузка, з якої зробили зашморг, луснула під вагою його тіла, і засуджений гепнувся на землю. Його повісили

ще раз і цього разу вже успішно. З цього й виникла легенда про те, що його вішали двічі.

Такою в основному була історія Кідда, але вона породила безліч переказів. Оповідки про те, що він закопав після повернення незліченні скарби, що складалися із золота та коштовного каміння, збурювали мізки навіть порядних людей вздовж усього узбережжя. Ширилися чутки про цілі гори грошей, знайдені то тут, то там. Іноді в одній частині країни, іноді в іншій. Подейкували про дерева та скелі, на яких знаходили таємничі знаки, що безсумнівно вказують на місця, де ті скарби заховані; про викопані монети з арабськими написами з награбованих східних трофеїв Кідда, які звичайні люди вважали диявольськими або магічними письменами.

Хтось повідомляв про те, що здобич закопали в пустельних місцях між Плімутом і мисом Код. Багато й інших частин східного узбережжя, а також місця на Лонг-Айленді та Саунді, були просто позолочені цими чутками та обнишпорені шукачами пригод і скарбів.

В усіх цих історіях вагому роль відігравав сам нечистий. Його намагалися задобрити церемоніями, викликали або укладали з ним угоди чи входили в спілку. Але дідько неодмінно викидав із шукачами скарбів якийсь прикрий жарт. Декому навіть вдавалося докопатися до залізної скрині, але скарб усе одно не давався до рук. То, коли копали землю, вона осипалася і знову заповнювала яму, то якийсь галас або поява примари пірата кидали їх у холодний піт і змушували втікати світ за очі. Іноді навіть дідько сам з'являвся особисто, щоб відібрати здобич у невдах. А якщо вони навідувалися в це місце наступного дня, то не знаходили й сліду своєї праці минулої ночі.

Усі ці чутки були дуже непевні, тому довго не могли вдовольнити мою цікавість із цього питання. У цьому світі нічого не досягається важче, ніж істина. Я шукав достовірної інформації серед своїх улюблених джерел: старійшин і особливо серед старих голландських бабусь у провінції. І хоча сам можу похизуватися, що краще, ніж більшість людей, знаюся на старовинній історії моєї рідної провінції, але довгий час мої пошуки не давали хоча б якихось суттєвих результатів.

Та нарешті сталося. Одного погожого дня в другій половині літа я відпочивав від важких пошуків, буденно розважаючись риболовлею в тих водах, які були улюбленим місцем відпочинку в часи мого дитинства. Я проводив час у товаристві кількох поважних міщан з мого рідного міста. Наші зусилля були марні — риба зовсім не клювала. Тому ми часто змінювали місце для риболовлі, але удача нам ніяк не всміхалася. Ми кинули якір біля виступу скелястого узбережжя, на східній частині острова Манхеттен. День був погожий і теплий. Вода кружляла навколо, але не спостерігалось жодної хвилячки або хоча б брижів. Усе було настільки спокійне та тихе, що нам здавалося майже неймовірним, коли якийсь птах-водомороз здіймався з гілки сухого дерева і, зависаючи на мить у повітрі, щоб пошукати собі харч, каменем падав униз за своєю здобиччю. Поки ми лежали в човні, знуджені нашим заняттям, куняючи в теплому спокої дня, одного нашого компаньйона, гідного чоловіка, зморило сонце, і,

коли він заснув, грузило його вудки пішло на дно. Прокинувшись, він зауважив, що спіймав щось незвично важке, смикнув вудку і витягнув улов на поверхню. Ми були дуже здивовані його знахідкою. Це був довгий пістолет дуже цікавої та дивовижної конструкції, який, судячи з іржавого стану, а також лежа, поїденого хробаками й укритого черепашками, лежав у воді вже давно. Несподіваний вигляд цієї історичної пам'ятки спонукав моїх спокійних товаришів до жвавих дискусій. Один припускав, що зброя потрапила туди під час Війни за незалежність. А інший, через чудернацький вигляд пістолета, приписував його раннім переселенцям. Може, він навіть належав знаменитому Адріану Блоку, котрий досліджував Саунд і відкрив Блок-Айленд, відомий на весь світ своїми сирами. Але третій, після того, як уважно оглянув зброю, заявив, що це справжня іспанська робота.

— Я впевнений, — зазначив він, — якщо б цей пістолет міг говорити, то розповів би нам цікаві історії про жорстокі бої з іспанськими донами. Не сумніваюся, що це автентична реліквія часів старих буканьєрів.

— Їх ніколи не бракувало, — додав його співбесідник. — Ми знаємо пірата Брейді, за котрого лорд Белламонт так заповзявся, що всі буканьєри поховали свої гроші та коштовне каміння десь у закутках Лонг-Айленду. Після нього ще був капітан Кідд.

— Кідд був сміливим псом, — зауважив старий китобій із мису Код. — Навіть вигадали про нього таку кумедну пісеньку:

Мене звати Роберт Кідд,

Я плавав, ох, як плавав.

І хоча вона складалася лише з кількох рядків, там розповідається, як він отримав прихильність диявола, закопавши свою Біблію:

Я Біблії один шматок,

Я плавав, ох, як плавав.

Узяв і закопав в пісок,

Я плавав, ох, як плавав.

— Якби цей пістолет належав йому, то я визнав би його цінною реліквією, яка викликає неабияку цікавість. Це, звісно, дивна історія, але я ще чув і про такого собі Тома Волкера, котрий, кажуть, таки зумів викопати сховані скарби Кідда. А оскільки риба зараз усе одно не клює, то розкажу вам цю історію, аби згаяти час.

Дідько і Том Волкер

За кілька кілометрів від Бостона, що в штаті Массачусетс, є глибока бухточка, що на кілька миль заходить вглиб суші біля Чарльз-Бею та закінчується в порослому густим лісом болоті або, точніше сказати, в трясовині. З одного боку там можна побачити затемнений гайочок. А з протилежного — суша раптово здіймається вже із самого краю води, перетворюючись у високий хребет, на якому росте кілька старезних дубів вражаючих розмірів. Під одним із таких могутніх дерев, як розказують старовинні легенди, пірат Кідд і закопав свої скарби. Він зібрав усі свої гроші в човен і потай

підплив уночі до самого підніжжя пагорба. Узвишшя дозволило наглядати, чи немає поблизу когось небажаного, а високі дерева дали змогу примітити хороші орієнтири, завдяки яким місце можна було б легко знайти в разі потреби. Старі люди також подекуять, що сам диявол керував закопуванням цих грошей і взяв скарб під свою опіку. Але, як відомо, нечистий завжди накладає лапу на закопані багатства, особливо, якщо їх здобуто злочинним шляхом. Як би там не було, але Кідд так і не повернувся, щоб відкопати свої статки. Адже його схопили в Бостоні, відправили до Англії, а там повісили за піратство.

Приблизно 1727 року, саме тоді, коли землетруси так докучали Новій Англії, що змусили впасти на коліна й молитися цілу шеренгу запеклих грішників, у тій околиці жив худий і жадібний чоловічок, котрого звали Том Волкер. Його дружина була така ж скупа, як і він сам. Вони були такі зажерливі, що дурили навіть один одного. Усе, що потрапляло жінці в руки, вона мерщій ховала. Не встигала курка знести яйце, як воно миттю кудись зникало. Її чоловік постійно намагався знайти заховані гроші. На цьому ґрунті постійно виникали конфлікти, під час яких вони намагалися з'ясувати, що має бути їхньою спільною власністю. Подружжя жило в старій халупі, яка стояла самотою і нагадувала якогось голодранця. Біля неї вирости кілька кедрових дерев, які вважаються символом безпліддя. Над комином там ніхто ніколи не бачив диму. Жоден мандрівник не зупинився біля цих дверей. Жалюгідна коняка, ребра якої визирали з-під шкіри, як пруті сітки, пленталася в поле, де тоненький килимок моху заледве покривав каміння і міг хіба одурити голод. Тварина іноді висувала голову над огорожею, жалібно споглядала на перехожих і, здавалося, благала звільнити її з цієї голодної неволі.

І про будинок, і про його мешканців йшов недобрий поголос. Дружина Тома була лиха, мала вибуховий темперамент, гострий язик і важку руку. Її лемент часто чули під час сварки з чоловіком, а його обличчя іноді демонструвало, що їхні конфлікти не обмежувалися самими словами. Однак ніхто не ризикував вставати поміж ними. Самотній мандрівник, учувши ці відразливі зойки та лайку як відгомін розбрату, квапився накивати звідти п'ятами, радіючи власній безшлюбності.

Якось, коли Том Волкер перебував досить далеко від своєї оселі, він вирішив повернутися додому коротким шляхом через болото. Як і більшість коротких стежин, це був дуже непевний маршрут. Болото щільно заросло високими похмурими соснами та болиголовом, деякі з цих рослин шугали аж на дев'ятсот футів у височінь, від чого там було темно навіть у полудень, і жили пугачі з усієї околиці. Ще там було повно ям і багна, ледве вкритих бур'яном та мохом. їхня зелена ковдра часто вводила в оману випадкового мандрівника, і той втрапляв у чорну багнюку. А ще були там темні та застоянні калюжі, прихисток для пуголовків, гігантських жаб і водяних змії. Стовбури сосен і болиголову лежали в них наполовину затоплені, напівзогнілі та нагадували алігаторів, які дримають у болоті.

Том дуже обережно намацував шлях крізь цей зрадливий ліс. Перестрибував із купини на купину, не відчуючи, однак, твердого ґрунту серед глибоких боліт, або обережно, як кішка, зважував рухи, хапаючись за стовбури дерев. Лякався щоразу,

почувши раптовий крик бугая або дикої качки, що спурхували над якоюсь самотньою частиною водойми. Нарешті він дістався товщі твердого ґрунту, який нагадував півострів, заглиблений у болото. Це була одна з твердинь індіанців під час їхніх воєн із першими колоністами. Тут вони встановили щось подібне на форт, який розглядали як майже неприступну фортецю і використовували як притулок для своїх дружин і дітей. Майже нічого не залишилося від тієї індіанської споруди, хіба лише насип, що майже зрівнявся із землею й уже заріс подекуди дубами й іншими лісовими деревами, листя яких помітно контрастувало з темними соснами і болиголовом на болоті.

Сутінки вже насувалися, коли Том Волкер потрапив до старого форту, де він вирішив хвилюк відсапатися і перепочити. Будь-хто інший, крім нього, не мав би бажання на довше затримуватися в такому самотньому, непривабливому місці, про яке люди вигадали цілу купу лячних історій, що походили ще з часів воєн із індіанцями. Подейкували, що дикуни виконували тут свої обряди й приносили жертви злим духам. Том Волкер, однак, не був людиною, котру могли б злякати такі побрехеньки.

Він якийсь час полежав на стовбурі впалого дерева, дослухаючись до зловісного квакання деревної жаби та колупаючи своїм цівком чорну землю під ногами. Коли ж підсвідомо розгорнув трохи ґрунту, палиця зачепила щось тверде. Чоловік сягнув глибше — і на тобі! Перед ним лежав розколотий череп з індіанським томагавком, встромленим у нього. Іржа на зброї свідчила про час, що минув після цього смертоносного удару. Це була неспокійна пам'ятка жорстокої боротьби, яка відбувалася в цьому останньому притулку індіанських воїнів.

— Гм! — зронив Том Волкер і вдарив об череп ногою, щоб струсити з нього бруд.

— Залиш цей череп, де лежить! — звелів якийсь брутальний голос.

Том підняв очі й побачив кремезного чорного чоловіка, котрий сидів прямо навпроти нього на пні дерева. Мандрівник неабияк здивувався, бо нічого не бачив і не чув, щоб хтось підходив, але ще більше сторопив, коли, наскільки це було можливо, розгледів, що незнайомиць не був ні негром, ні індіанцем. Щоправда, він був одягнений в просту одіж, що нагадувала індіанську, і мав червоний пояс, точніше шалик, що перехоплював талію, але обличчя його було не чорне чи мідне, а смугляве, засмальцьоване та бруднюще, так, ніби він звик працювати біля горнила в кузні. На голові у нього росла кучма жорсткого чорного волосся, яке стирчало вусібіч. А на плечі він тримав сокиру.

Зайда пильно глипав на Тома парюю вибалушених червоних очей.

— Що ти робиш у моїй господі? — поцікавився чорний чоловік хрипким і злісним голосом.

— У твоїй господі? — перепитав Том усміхнувшись. — Вона така ж твоя, як і моя, бо належить диякону Пібоді.

— Диякон Пібоді проклятий, — зауважив незнайомиць. — І тішу себе, що так і буде, якщо він не подбає про свої гріхи та не дасть спокій гріхам ближніх. Поглянь і переконайся, що там із дияконом Пібоді.

Том зиркнув у той бік, куди вказав незнайомиць, і побачив велетенське дерево,

міцне і розквітле на вигляд, але гниле зсередини й надламане, перший же сильний вітер, імовірно, зламає його остаточно. А на корі цього дерева було вирізане ім'я диякона Пібоді. Том оглядівся і виявив ще більше високих дерев, позначених іменами декотрих відомих людей колонії, й усі вони були підрубані сокирою. Те, на якому сидів Волкер і яке, мабуть, було просто зрубане, носило ім'я Кроуниншильда. Тут чоловік згадав багатія з таким іменем, що, подекували, нажив свої статки злочинним шляхом.

— Він уже готовий до спалення! — зронив чорний чоловік переможним тоном. — Бачиш, з нього я можу мати хороший запас дров на зиму.

— Але хто дозволив вам, — здивувався Том, — рубати дерева диякона Пібоді?

— Право першості, — пояснив співбесідник. — Це місце в лісі належало мені задовго до того, як перші білі ступили на цю землю.

— Наважуся спитати, хто ви, коли такий сміливий? — запитав Том.

— О, я маю різні імена: дикий мисливець в одних краях, чорний гірник в інших... Тут мене знають як чорного лісника. Я той, кому червоношкірі люди присвятили це місце, засмаживши білу людину задля запашного жертвоприношення. Оскільки червоношкірих винищили ваші білі дикуни, я розважаюся тим, що переслідую квакерів[5] та анабаптистів. А ще я — великий покровитель і захисник торговців рабами, а також великий магістр салемських відьом.[6]

— Отже, якщо не помиляюся, — сказав відважно Том, — ви той, кого зазвичай називають старим дідьком.

— Так, це я! — підтвердив чорний чоловік і чемно кивнув.

Так розпочалася ця розмова, як розповідають старі байки, хоча вона здається занадто неймовірною, щоб бути правдою. Можна було б подумати, що зустріч із таким непересічним персонажем у цьому дикому, самотньому місці мала б ошелешити будь-кого, але Том був відчайдухом, котрого нелегко налякати. Він так довго жив із дружиною, котра його мордувала, що не боявся навіть самого диявола.

Кажуть, що далі вони вели тривалу та серйозну бесіду, тому Том не скоро повернувся додому. Чорний чоловік розповів йому про неймовірні багатства, які закопав пірат Кідд під дубами на високій гряді неподалік від боліт. Усі вони перебували під опікою нечистого та захищені його силою, щоб ніхто не міг знайти скарби, крім того, кого він визнає достойним. Він запропонував передати їх Тому Волкеру, бо відчув до нього особливу прихильність, але лише на певних умовах. Якими були ці умови, можна легко здогадатися, хоча Том ніколи не розкривав цього секрету публічно. Вони, мабуть, були дуже важкі, бо чоловік попросив час на роздуми, а він не був схожий на того, хто зволікатиме, якщо йдеться про гроші. Коли супутники досягли краю болота, незнайомиць зупинився.

— Який доказ того, що все, що ви мені сказали, правда? — спитав Том.

— Ось мій підпис, — зронив чорний чоловік і торкнувся пальцем чола Волкера.

Сказавши це, ступив у болотну гущавину і, як потім розповідав Том, опускався вниз і вниз, під землю, поки нічого, крім його голови та плечей, не залишилося назовні, потім зникли й вони.

Коли Том дістався додому, то помітив чорний відбиток пальця на своєму чолі, який ніщо не могло змити.

Перша новина, яку повідомила дружина, була про раптову смерть Авессалома Кроуниншильда, заможного букан'єра. У газетах із традиційним пафосом було оголошено, що "впав в Ізраїлі муж великий".

Том згадав про дерево, яке його чорний приятель тільки-но зрубав і готувався спалити. "Нехай той флібустьєр підсмажиться, — сказав собі Том, — кому що до того?" Тепер він переконався, що все, що чув і бачив, не було ілюзією.

Чоловік не був схильний довіряти своїй дружині, але цього разу приховати таємницю було нелегко, тому він охоче поділився з нею. Уся жадібність жінки миттю прокинулася при згадці про сховане золото, і вона стала закликати свого чоловіка пристати на умови чорного незнайомця та повністю забезпечити себе, а відтак зробити їх заможними на все життя. Хоча Том, можливо, і сам прагнув продати душу чортові, він усе ж вирішив не робити цього наперекір дружині і тому категорично відмовився із простого протиріччя. З цього приводу між ними вчинилася сварка, і не одна, але чим більше жінка наполягала, тим рішучіше Том впирався, щоб не потішити її. Зрештою вона вирішила взяти справу в свої руки і, якщо вдасться, загарбати скарби собі.

Жінка була така ж відчайдушна, як і її чоловік, отож сама подалася до старого індіанського форту на схилі одного літнього дня. Її не було багато годин. Коли ж повернулася, то була мовчазна і скупа на відповіді. Повідомила щось про чорного чоловіка, з котрим познайомилася в сутінках, коли той рубав високе дерево. Однак той був суворий і не озивався, тому їй доведеться знову піти туди з подарунком, але яким — не сказала.

Наступного вечора знову пішла до болота, а в фартуху несла щось важке. Том все чекав і чекав дружину, але даремно. Навіть опівночі вона не з'явилася. Не повернулася й уранці, вдень і наступної ночі. Тома з'їдав неспокій. Він зворохобився ще більше, коли збагнув, що вона завернула в свій фартух срібний чайник і ложечки, тобто все, що мало якусь вартість. Минула ще одна ніч, настав новий ранок, а за дружиною й слід захолов. Одним словом, ніхто про неї більше нічого не чув.

Що з нею сталося насправді, хтозна, хоча багато людей пхали в цю справу свого носа. Це один із тих фактів, які історія замовчує. Дехто переконував, що жінка заблукала в заплутаному болотяному лабіринті, впала в якусь яму чи багно. Інші, не такі поблажливі, натякали, що вона прихопила з дому все цінне та гайнула до сусідньої провінції. А ще інші стверджували, що спокусник душ людських заманив її в якусь глибочезну трясовину, на поверхні якої знайшли її капелюшок. На підтвердження цієї версії присягалися, що проти якоїсь ночі бачили кремезного чорного чоловіка з сокирою на плечі, як він виперся з болота і з виглядом суворої звитяги ніс у руках вузлик із картатого фартуха.

Однак найпоширеніша та вірогідна історія наполягає, що Том Волкер так перейнявся долею своєї дружини та домашнього майна, що недовго мізкував і подався на пошуки до індіанської твердині. Упродовж довгого літнього дня він тинявся

похмурим місцем, але навіть слідів дружини не знайшов. Кілька разів кликав її на ім'я, але ніхто не відгукнувся у відповідь. Лише бугай, пролітаючи повз, відіззався на голос чоловіка, та гидка жаба квакнула із сусіднього ставка. Зрештою, подекуди, уже майже в суцільній темряві, коли сови починали свої лови і заметушилися кажани, увагу шукача привернув галас круків, які обсіли кипарис. Він поглянув туди і побачив вузлик із картатого фартуха, що висів на гілках дерева. А поруч сидів шуліка, котрий ніби наглядав за здобиччю. Чоловік радісно схопився, бо впізнав фартух своєї дружини і вирішив, що там мають бути загорнуті домашні цінності.

"Треба повернути майно, — сказав собі шукач, — і спробувати обійтися без жінки".

Коли він видряпався на дерево, шуліка розгорнув свої широкі крила, заклекотів і зник у глибокій тіні лісу. Том вхопив фартуха, але — ой, леле! — не надібав там нічого, крім людського серця та печінки.

Ось і все, що повідала ця побрехенька про те, що знайшов Том від своєї дружини. Можливо, вона спробувала розібратися з чорним чоловіком так, як звикла розбиратися зі своїм. І хоча, зазвичай, сварливу молодицю вважають парою для чортяки, але цього разу їй, здається, було непереливки. Проте жінка мала б померти гідно, бо Том виявив біля одного дерева глибокі відбитки копит, а також жмут волосся, вирваного, мабуть, із жорсткої чуприни широкоплечого дроворуба. Волкер знав із власного досвіду, якою запеклою була його дружина. Він лише стелав плечима, оглядаючи наслідки жорстокого поєдинку. "Отакої, — промовив він подумки. — Дідькові, мабуть, добряче дісталось".

Втрату свого майна Том компенсував втратою дружини, адже був сільським філософом. Він навіть відчував щось на кшталт вдячності до чорного лісника, котрий, на думку чоловіка, зробив йому послугу. Отож прагнув підтримувати з ним знайомство й надалі, але успіху в цьому довгий час не досягав. Старий чортяка переховувався, бо хоча люди й думають, що його легко викликати, це не завжди так. Він добре вмів махлювати, коли впевнений у своїх картах.

Але врешті-решт, як розповідають, коли Том мало не втратив терпець і був уже готовий пристати на будь-які умови, щоб допасти до обіцяного скарбу, він таки зустрів чорного чоловіка одного вечора у звичній лісовій одежі із сокирою на плечі, коли той швендяв по краю болота і співав якусь пісню. Нечистий демонстрував повну байдужість до Тома, ступав своєю стежиною, відповідав скупко та продовжував горланити свою пісеньку.

Однак Том таки підвів його до суті справи, і вони стали обговорювати умови, на яких можна отримати піратський скарб. Була одна умова, про яку краще не згадувати, бо само собою зрозуміло, про що йдеться, коли диявол виявляє свою прихильність. Але були й інші, яких нечистий ніяк не хотів зректись. Дідько наполягав, щоб гроші, знайдені за його допомогою, були використані так, як він скаже. Наприклад, щоб Том торгував невільниками і спорядив для цього відповідний корабель. Проте Том рішуче відмовився: він і без цього брав уже важкий гріх на душу. І навіть сам диявол не зміг спокусити його гендлювати людьми.

Том був настільки впевнений у цьому питанні, що нечистий не став наполягати на своєму і запропонував натомість, щоб його підопічний став лихварем. Диявол дуже турбувався зростанням кількості такої братії, бо вважав лихварів напрочуд корисними для своїх лихих намірів.

Стосовно цього жодних заперечень не виникло, бо такі справи були Томові до серця.

— Наступного місяця відкриєш у Бостоні ломбард, — звелів чорний чоловік.

— Я зроблю це хоч завтра, якщо хочеш, — запобігав Том Волкер.

— Позичатимеш гроші під два відсотки на місяць.

— Та я дертиму й чотири! — запевнив Том Волкер.

— Вимагатимеш оплату за векселями, відмовлятимеш у продовженні закладних, доводитимеш крамарів до банкрутства.

— Я доводитиму їх навіть до дідька лисого, — жадібно закричав Том Волкер.

— Такий лихвар за мої гроші мені потрібен! — сказав чортисько захоплено. — Коли хочеш їх отримати?

— Цієї ж ночі.

— Ну нехай! — погодився диявол.

— Ну нехай! — підтримав Том Волкер, компаньйони вдарили по руках й уклали угоду.

Через кілька днів Том Волкер уже сидів за столом у ломбарді в Бостоні. Його слава як чоловіка, готового позичити гроші будь-кому, миттю поширилася містом і за його межами. Ще всі пам'ятали часи губернатора Белшера, коли готівка була особливо в дефіциті. Це був час кредитів. Країна була завалена державними облігаціями, створили знаменитий земельний банк. Дуже вигідно було спекулювати, люди дивувалися планами нових поселень і міст у пустелі. Маклери показували накреслені на папері ділянки та містечка, які, як Ельдорадо, лежали невідомо де, але кожен був готовий придбати і собі частку. Одним словом, шалена спекулятивна лихоманка, яка раз по раз трапляється в нашій країні, набула тривожного ухилу, коли всі мріють заробити статки з порожнечі. Але, як завжди, гарячка таки вгамувалася, мрії канули, й уявні статки разом із ними. Ті, хто зазнав цього, опинилися в жахливому стані, й уся країна наповнилася наріканнями на "важкі часи".

У таку сприятливу для Тома Волкера добу суспільного лиха він і відкрив свій ломбард у Бостоні. Його двері не зачинялися від навали клієнтів. Тут були і нужденні авантюристи, і запеклі спекулянти, і замріяні землероби, і необачні ремісники, і крамарі, котрі страждали під гнітом кредитів. Одним словом, усі, хто був вимушений знайти гроші за будь-яку ціну і в будь-який спосіб, поквапилися до Тома Волкера.

Так він став найближчим приятелем для кожного нужденного і діяв як "щирий товариш", тобто завжди правив високі відсотки та добрячу заставу. Злиденність клієнта була пропорційна жорсткості умов його позики. Лихвар накопичував боргові зобов'язання та закладні на нерухомість, поступово вичавлював зі своїх боржників усе більше і більше, поки не викидав їх незабаром сухими, як ретельно віджата губка, за

двері.

Отож, гріб гроші лопатою, став заможною та могутньою особою і все вище задирав носа, йдучи у своєму трикутному капелюсі. Поставив, як і належить, величезний будинок, але через жадібність залишив більшу частину обійстя недобудованою та невпорядкованою. Придбав навіть карету задля задоволення власного марнославства, проте майже не годував коней, які його возили. А незмащені колеса на дерев'яних осях так стогнали, коли він їхав, що можна було подумати, ніби то волають душі бідних боржників, котрі стали голими та босими.

Однак коли Том постарівся, то став задумуватися. Зібравши скарби світу, він почав перейматися своїм майбутнім. Із жалем думав про те, що уклав угоду зі своїм чорним приятелем, і хитрував, щоб уникнути дотримання її умов. Зненацька він став сумлінним християнином. У церкві молився голосно та наполегливо, ніби небо могло стати прихильнішим через перенапруження легень. І по воланнях у неділю завжди можна було сказати, коли він нагрішив найбільше впродовж тижня. Тихі парафіяни, котрі скромно та стійко торували собі стежину до Сіону, були вражені та бідкалися, що новонавернений так хутко випередив їх. Том був таким же непохитним у справах релігійних, як і в фінансових. Він суворо наглядав за своїми сусідами та звинувачував їх. Він, мабуть, вирішив, що кожен гріх, вчинений іншими, ставав кредитом на сторінці його життя. Навіть торочив про доцільність поновлення гоніння квакерів і анабаптистів. Одним словом, завзятість Тома стала такою ж горезвісною, як і його статки.

Тим не менш, незважаючи на всю ретельність дотримання обрядів, Тома гриз переляк, що диявол все одно вимагатиме те, що йому належить. Тому, щоб його не застали зненацька, як усі розповідали, чоловік завжди носив маленьку Біблію в кишені свого плаща. Тримав ще й велику Біблію, цілий фоліант, у своєму кабінеті й часто її читав, коли люди заходили туди у своїх справах. У таких випадках лихвар клав свої зелені окуляри в книгу, аби позначити недочитане місце, і тільки тоді обертався, щоб загнати в нужду ще когось.

Казали, ніби Том дещо звихнувся на схилі літ, гадаючи, що скоро йому вже кінець. Звелів перекувати свою коняку, осідлати, одягнути вуздечку та закопати догори ногами. Він вважав, що в останній день світ перевернеться догори дригом і тоді він зможе стрибнути в сідло, яке буде вже готове, і так у найгіршому випадку зуміє втекти від свого зловісного приятеля. Проте це було, мабуть, не більше, ніж просто бабусині казки. Бо якби він насправді вдався до таких застережень, це було б цілком зайвим. Принаймні автентична стара легенда викладає історію інакше.

Одного спекотного дня, це був саме розпал літа, насувалася жахлива чорна гроза. Том сидів у своєму кабінеті у білому ляному ковпаку й ранішньому халаті з індійського шовку. Він мав на меті відібрати оселю, термін закладної на яку збіг, завершивши падіння ще одного нещасного земельного спекулянта, до которого мав щирі почуття. Бідний маклер благав його відтермінувати вирок на кілька місяців. Але Том був невблаганний, роздратований і відмовився зробити це навіть на день.

— Моя сім'я збідніє і буде змушена жебрати на парафії, — ридав боржник.

— Доброчинність починається вдома, — відказав на це Том, — маю піклуватися про себе в такі важкі часи.

— Ви ж заробили так багато грошей на мені, — не вгавав спекулянт.

Том втратив терпець і забув про пристойність.

— Хай дідько мене вхопить, — вилаявся він, — якщо я заробив хоча б фартинг!

І в цю мить на вулиці почулися три гучних удари в ворота. Лихвар вийшов, щоб побачити, хто це. Там чорний чоловік тримав чорного коня, який іржав і нетерпляче бив копитом.

— Томе, гайда! — звелів чорний прибулець.

Том сахнувся, але було запізно. Він залишив свою маленьку Біблію у кишені плаща, а його велика Біблія, якою мав намір боронитися, лежала на столі під закладною: ще не було грішника, захопленого так несподівано. Чорний чоловік закинув жертву, як малюка, на коня, і той полетів посеред грози. Клерки заклали пера за вуха і витріщалися на свого працедавця з вікон. А Том Волкер мчав геть вулицями міста, його білий ковпак хитався то вгору, то вниз, вранішній халат тріпотів на вітрі, а кінь висікав вогонь із бруківки. Коли клерки обернулися, щоб ще раз глянути на чорного чоловіка, той уже зник.

Том Волкер більше не повернувся, щоб вимагати сплату по закладній. Якийсь фермер, котрий жив неподалік від болота, повідомив, що в розпал грози чув жаский тупіт копит і завивання на дорозі, а коли підбіг до вікна, то побачив силует вершника, якого я вже описав. Він скакав, як божевільний, через поля, гори і доли в бік чорного болота та старого індіанського форту. Незабаром після цього блискавка вдарила у той бік і, здалося, запалав весь ліс.

Добрі люди Бостона хитали головами та стенали плечима, але вони так звикли до відьом, чаклунів і вибриків диявола у будь-яких формах, відколи в колонії з'явилися перші переселенці, що особливих вражень від них не можна було очікувати. Були призначені розпорядники, котрі взяли на себе відповідальність за майно Тома, але з'ясувалося, що той нічого не залишив. Коли відкрили його секретер, то всі документи перетворилися там на порошок. Замість золота та срібла його залізна скриня була наповнена трісками та клоччям. Два скелети лежали в його стайні замість голодних коней, а вже наступного дня його великий будинок спалахнув і згорів ущент.

Таким був кінець Том Волкера і його ганебного багатства. Нехай усі зажерливі лихварі, котрі визискують з людей гроші, задумуються над цією історією. У правдивості її можна не сумніватися. Адже діра під дубом, звідки Том викопав скарби Кідда, є і досі. А на сусідньому болоті і в старій індіанській твердині часто бачать у бурхливі ночі постать на коні в ранковому халаті та білому ковпаку, що, без сумніву, і є неспокійним привидом лихваря. І ще одне — ця історія перетворилася на легенду і лягла в основу приказки, що поширилася по всій Новій Англії: "Дідько і Том Волкер".

Такою, наскільки можу згадати, була мораль цієї казки, розказаної китобоем із мису Код. Були розмаїті тривіальні деталі, які я опустив, але оповідка допомогла дуже

приємно згаяти ранок. Уже настала пора, яка більше не була сприятливою для риболовлі, тому з'явилася пропозиція повертатися на суходіл і залягти в затінку під деревами, поки не спаде полуденна спека.

Відтак ми висадилися в чудовій місцині на острові Манхеттен у дуже тінистому та чарівному урочищі, що раніше перебувало у власності стародавньої родини Гарденбруків. Це була територія, добре відома мені з часів вилазок мого дитинства. Неподалік від того місця, де ми розклалися, стояв старий голландський склеп, який був об'єктом страхів і джерелом балачок моїх однокласників. Там усередині стояло кілька трун, але наше найбільше зацікавлення викликало те, що ми пов'язували його у своїй уяві із затопленою піратською шхуною, яка догнивала на рифах Брами Пекла. З нею також пов'язані розповіді про контрабанду, які нерідко можна було почути особливо в той час, коли це закинуте місце ще було власністю одного бюргера, котрого прозивали "Хлопче, гроші бережи". Про того чоловіка перешіптувалися, що він мав багато таємничих зносин із країнами за морем. Проте всі ці речі безладно перемішалися в нашій свідомості, як це часто буває з будь-якими оповідками серед підлітків.

Поки я міркував над цими питаннями, мої товариші перевірили вміст нашого щедро наповненого кошика, і ми розговілися в теплу сонячну полуденну годину у затінку розлогого каштана на м'якому трав'яному килимі, що сягав аж до краю води. Наразі ж, розлігшись на траві, я викликав у душі спогади про своє юнацтво, вшановуючи це місце, і розповів давні уривки зі своїх спогадів, щоб розважити своїх компаньйонів. Коли я закінчив, поважний містянин літнього віку Джон Джосс Вандермоер, той самий, котрий колись розповів мені про пригоди Дольфа Гейлігера, зауважив, що згадав історію про одного шукача скарбів і те, що сталося з ним тут зовсім поруч. Оскільки ми знали дідугана як одного з найкращих оповідачів провінції, то попросили розказати подробиці, смалячи люльки з найкращим тютюном від Блейза Мура, поки поважний Джон Джосс Вандермоер розповідав нам наступну казочку.

Вольферт Веббер, або Золоті сні

Року Божого тисяча сімсот... не пам'ятаю якого, однак це було десь у першій половині минулого століття, у стародавньому місті Манхеттен жив один дуже порядний бюргер. Вольферт Веббер його звали. Він був нащадком старого Кобуса Веббера з міста Брилле в Нідерландах, одного з перших поселенців, відомого тим, що першим узявся вирощувати капусту, прибув він до провінції ще в часи правління Олофа ван Кортландта, котрого ще називали Мрійником.

Ділянка, на якій Кобус Веббер осів сам і посадив свою капусту, залишалася з того часу у власності сім'ї, яка продовжувала працювати в цій царині з такою похвальною наполегливістю, до якої схильні лише наші голландські бюргери. Усі родинні здібності протягом поколінь були зосереджені на вивченні та вдосконаленні цього благородного овочу. І саме така концентрація зусиль, без сумніву, забезпечила величезні статки і популярність, досягнуті завдяки капусті.

Династія продовжувала розвивати свою спадщину і жодного разу не дала підстав сумніватися в її легітимності. Старший син успадкував не лише землю, але й схожість на свого батька. Якщо б вивісити на стіні портрети представників цього роду, то це був би ряд практично ідентичних голів, що нагадують своєю формою та величиною овочі, над якими вони царювали.

Батько сім'ї незмінно проживав у родинному гнізді — голландському будиночку з жовтої цегли з голубим фронтоном, що звужується до верху, і традиційним залізним флюгером на даху. Усе, що стосується будівлі, свідчило про просторість і надійність. Зграйки серпокрильців заселяли маленькі шпаківні, якими були обвішані стіни, ластівки будували свої гнізда під карнизами склепінь, а кожен знає, що ці домашні птахи приносять удачу мешканцям, в яких вони винаймають своє житло. Яскравого сонячного ранку на початку літа було приємно чути їхнє веселе щебетання, коли вони пурхали в чистому, солодкому повітрі, ніби бажаючи процвітання Вебберам.

Так цілком спокійно і затишно проживала ця чудова родина у затінку могутнього платана, який потроху і помалу розрісся настільки, що повністю затінив їхній палац. Місто поступово наближалось своїми новобудовами до цього обійстя. Будинки підіймалися, щоб затулити собою краєвиди. Сільські дороги перетворювалися в гамірні й густозаселені вулиці. Одним словом, зберігаючи усі звички сільського життя, Веббери перетворилися у містян.

Тим не менш, вони зберігали і свою спадкову вдачу, і спадкові володіння, з усією впертістю дрібних німецьких князьків в імперії. Вольферт був останнім представником роду, він успадкував патріархальну лавку біля дверей під родинним деревом, зберігав скіпетр своїх батьків і вважався таким собі сільським старостою посеред метрополії.

Щоб розділити турботи та радості свого правління, чоловік узяв собі помічницю, одну з тих чудових жінок, котрих називають господиньками. Дружина була однією з тих маленьких метких ґаздинь, які завжди метушаться, навіть коли нема чого робити. Однак її діяльність набула одного конкретного спрямування. Здавалося, що все своє життя молодиця віддавалася інтенсивному плетінню, як удома, так і поза ним. Ходила чи сиділа, її спиці спритно рухалися, і подекуди, що завдяки своїй невичерпній енергії жінка майже за рік забезпечила всіх домашніх панчохами. Це чесне подружжя Всевишній благословив єдиною донькою, котру виховували з великою ніжністю та турботою. Багато зусиль доклали до її освіти, щоб вона могла шити різними способами, знала, як маринувати огірки та помідори, і навіть вишивати своє ім'я на канві. Вплив її смаків був помітний навіть у сімейному городі, де гарне перемішувалося з корисним. Цілі ряди вогняних хризантем і чудових мальв межували з капустяними грядками, а гігантські соняхи схиляли свої широкі, веселі личка над тином і, здавалося, закликали перехожих.

Ось так Вольферт Веббер панував над своїми батьківськими акрами, мирно і з задоволенням. Але й у нього, як і в усіх інших господарів, траплялися турботи та неприємності. Зростання рідного міста часом викликало в нього роздратування. Його невелику ділянку поступово оточили вулиці та будинки, які перехопили потоки повітря

та заступили сонячне світло. Та ще й на город подекуди нападав прикордонний люд, який вештався просторами метрополії, і ці нічні набіги коштували йому іноді кількох чот його найблагородніших підданих, захоплених супротивником. Кілька волоцюг також любили ввалитися, якщо хтось забував замкнути ворота, залишаючи після себе спустошення, а хлопчиська частенько стинали голови знаменитим на всю округу соняхам, гордості його городу, що ніжно і млосо схиляли свої голови над парканом. Та все це були дрібні клопоти, які хоча й могли зворушити його душу, як літній бриз, що тривожить поверхню ставка біля млина, але не могли нашкодити глибокій врівноваженості цього чоловіка. Він хапав надійний кийок, який завжди стояв за дверима, раптово вибігав надвір і частував ним спину того, хто зазіхав на його майно, чи то була свиня чи хуліган, а потім повертався додому, чудово таким чином освіжившись і заспокоївшись.

Однак основною причиною тривоги чесного Вольферта було зростання добробуту міста. Витрати на життя зросли вдвічі чи навіть утричі, але господар не міг подвоїти чи потроїти кількість своєї капусти. А наявність конкурентів не дозволяла підняти ціну. Отож усі навколо багатіли, а Вольферт біднів. І як не пнувся, не міг вигадати, як відшкодувати збитки.

Цей наростаючий клопіт, який збільшувався мало не щодня, поступово вплинув на нашого персонажа. На його чолі з'явилося дві-три додаткові зморшки, річ, невідома раніше в родині Вебберів. Здавалося, що тривога загорнула догори кінчики трикутного капелюха чоловіка, додавши образу неспокою, що суперечив спокійним і ширококрисим капелюхам його знаменитих попередників.

Можливо, що це і не порушило б істотно спокійну вдачу господаря, якби він мав піклуватися лише про себе та свою дружину. Але юна донька поступово досягала зрілості. А весь світ знає, коли дівчата починають дозрівати, то вимагають до себе стільки уваги, скільки не потрібно для догляду за жодними фруктами чи квітами. Мені бракує таланту, щоб описати всі жіночі принади, інакше я б передав, як розцвітала врода цієї маленької голландської красуні. Як її сині очі ставали глибшими і глибшими, а її вишневі губи полум'яніли та червоніли. А як вона дозрівала, округлювалася впродовж шістнадцяти літ, а на сімнадцятій весні, здавалося, готова була вирватися з пут свого корсажу, як напіврозквітлий пуп'янок троянди.

О, який гарний був день! Чи можу я показати, якою вона була тоді, коли одягла в неділю вранці фамільну старовинну голландську сукню із шафи, ключ до якої довірила їй матінка. Це було весільне вбрання ще її прабабусі, підігнане відповідно до моди, з розмаїтими орнаментами, що передавалося в родині як реліквія. Світло-каштанові коси юнки були злегка завиті масляною в спокусливі кучерики обабіч її ясного чола. Ланцюжок із жовтого чистого золота обіймав шию панночки. Маленький хрестик, який просто спочивав біля входу в ніжну долину щастя, наче освячував це місце. Але годі! Не такому стариганю, як я, розповідати про ці жіночі зваби. Досить сказати, що Емі минуло сімнадцять років. Ще задовго до того, коли на її канві з'явилися сердечка закоханих, безжально пробиті стрілами, і так звані вузлики вірності були вишиті синім,

стало очевидно, що вона захопилися чимось цікавішим, ніж вирощування соняхів або квашення огірків.

У цей критичний період жіночого існування, коли серце в грудях дівчини, як і його емблема-медальйон, що висить на грудях, може вмістити лиш один образ, новий гість став навідуватися під дах Вольферта Веббера. Це був Дірк Вальдрон, єдиний син бідної вдовиці. Але він міг похвалитися більшою кількістю батьків, ніж будь-хто інший у провінції, бо його мати мала аж чотирьох чоловіків і лише одну дитину, тому той, хоч і народився в її останньому шлюбі, міг би чесно стверджувати, що є запізнілим плодом тривалих зусиль. Цей син чотирьох батьків поєднував у собі заслуги та міць усіх своїх предків. Якщо він і не мав славетного родоводу, то мав можливість залишити такий після себе. Бо досить було лише поглянути на свіжого та дужого молодика, щоб збагнути, що він покликаний стати засновником могутнього племені.

Цей юнак поступово став постійним відвідувачем у родині Вебберів. Він мало балакав, але сидів довго.

Набивав люльку батькові, коли та порожніла, підіймав спицю матері або клубок ниток, коли ті падали на підлогу. Гладив пухнасту та плямисту спинку котика і допомагав доньці поратися з мідним чайником, який виспівував на вогні. Усі ці беззвучні маленькі послуги можуть здатися незначною допомогою, але коли справжнє кохання перекладене нижньоголландською, воно проявляє себе саме таким чином. Усе це знайшло відгук у сім'ї Вебберів. Привабливий юнак здобув дивовижну прихильність в очах матері. Руда кішка з чорними плямами, хоча і була найбезглуздішою і найбайдужішою представницею свого роду, проявляла безсумнівні ознаки схвалення до візитів молодика. Чайник, здавалося, виспівував привітніше і вітав прибуття гостя. І якщо ми правильно прочитали хитрі погляди юнки, коли вона сиділа з удаваною серйозністю і вишивала біля матері, — то дівчина не поступалася своїми почуттями ні пані Веббер, ні кішці, ні чайнику на кухні.

Лише Вольферт не помічав, до чого йде. Він глибоко задумався про зростання міста та своєї капусти, сидів, глипав на вогонь і мовчки пихкав люлькою. Одного пізнього вечора, коли лагідна Емі вже за звичкою проводжала свого коханого до вхідних дверей, гість, також за звичкою, цнотливо поцілував супутницю, але відлуння поцілунку було таким гучним, що сягнуло навіть вуха глухуватого Вольферта. Той повільно второпав, що в нього з'явилося нове джерело для тривоги. Йому й на гадку не спадало, що ця дитина, яка, здавалося, ще вчора видиралася йому на коліна, гралася з ляльками та будувала хатки, могла задуматися про якесь кохання та заміжжя.

Чолов'яга тер очі, озирався і нарешті допетрав, що поки він розмірковував про інші справи, вона встигла перетворитися на жінку і, що ще гірше, закохалася. Це були зовсім нові турботи для бідного Вольферта. Він був хорошим батьком, але до того ж і розсудливим чоловіком. Молодик був дуже чемним хлопцем, але не мав ні грошей, ні землі. І всі ідеї Вольферта зводилися до однієї — він не бачив жодної альтернативи у разі одруження, окрім як наділити молоду пару клаптиком свого капустяного городу, якого і так ледве вистачало для потреб однієї сім'ї.

Отже, як виважений батько, він вирішив придушити цю пристрасть у зародку і заборонив дітям зустрічатися, хоча це дуже ранило батьківське серце і рясні тихі сльози заволокли блискучі очі доньки. Тим не менш, дівчина показала себе взірцем дочірнього благочестя та послуху. Вона ніколи не супилася і не гнівалася, ніколи не перечила батьками, ніколи не виявляла пристрасті, не впадала в істерику, як у романтичних романах, які люблять читати молоді жінки. Це не для неї! Вона не була якоюсь бунтівною героїнею, запевняю вас. Навпаки, скорилася, як слухняна донька, зачинила входні двері перед обличчям коханого, і якщо іноді спілкувалася з ним, то тільки з вікна кухні або через огорожу саду.

Вольферт глибоко перейнявся цими речами, на його чоло лягли нові зморшки, коли він одного суботнього вечора вибрався до сільської корчми, де за дві милі від міста. Це було улюблене місце для голландської частини громади, бо корчмарі там завжди були голландцями і зберігали атмосферу та звичаї давніх часів. Це був голландський будиночок, що, мабуть, служив пристанищем для якогось заможного бюргера з перших переселенців. Він стояв неподалік від місцини, яку називали косою Корліра, вона тягнеться далеко в Саунд, і приплив та відплив міняються тут з блискавичною швидкістю. Надійно збудовану, але дещо запущену споруду можна було бачити здалеку через гайочок в'язів і платанів, які, здавалося, гостинно запрошували до себе, а кілька плакучих верб своїм сумним, опущеним листям нагадували падаючі води, які викликали думки про прохолоду, що манила мандрівника під час спекотного літа.

Сюди, як я вже казав, і стікалися юрми літніх мешканців Манхеттена, де хтось грав у шаффлборд, або "дев'ять пальців", а інші замислено курили люльки та теревенили про державні справи.

Стояв осінній вечір, коли Вольферт наважився на візит до цього закладу. Вітер зривав із в'язів і верб останнє листя, яке кружляло в галасливому вихорі над полями. Північна алея була безлюдна, бо передчасні холоди загнали гультяїв у приміщення. Оскільки це був суботній вечір, то тут зібрався звичний контингент, який складався здебільшого зі справжніх голландських бюргерів, іноді розбавлених представниками інших націй і країн, що цілком природно для міста з таким строкатим населенням.

Поруч із грубкою у величезному шкіряному кріслі сидів диктатор цього маленького світу, шановний Рем або, якщо офіційно, Рамм Рапелі. Чоловік був валлонцем і славився стародавністю свого роду, а його бабуса була першою білою дитиною, яка народилася в цій провінції. А ще він славився своїми статками та гідністю, бо довго обіймав посаду виборного і був особою, перед якою навіть сам губернатор скидав свого капелюха. З давніх-давен чоловік заволодів шкіряним кріслом і сидів на цьому своєму троні, стаючи все огряднішим і гладкішим, поки нарешті, впродовж багатьох років, не заповнив його вщент. Слово його було вирішальним для підданих, бо він був настільки заможною людиною, що не мав потреби підтримувати будь-яку свою думку відповідним аргументом. Шинкар обслуговував його зі своєрідною офіційністю. Не те, щоб він платив більше, ніж його сусіди, але монета багатія завжди здається набагато вартіснішою. Корчмар завжди знаходив приємне слово чи жарт, щоб видихнути його у

вуху вельмишановного Рамма. Той, правда, ніколи не сміявся і постійно зберігав на обличчі пихатість і солідність, але іноді винагороджував господаря знаками прихильності, які часом нагадували якесь хрюкання, та все ж захоплювали корчмаря більше, ніж навіть гомеричний регіт заможної людини.

— Це буде бурхлива ніч для шукачів скарбів, — зауважив шинкар, коли порив вітру забіснувався навколо будинку і щось грюкнуло біля вікон.

— Що, хіба вони знову взялися за старе? — здивувався англієць, одноокий відставний капітан, котрий часто відвідував корчму.

— Авжеж, — відповів шинкар, — чому б цього не робити? їм нещодавно пощастило. Кажуть, що викопали в полі великий горщик із грошима, за садом Стюйвезента. Люди вважають, що його в давнину закопав особисто Пітер Стюйвезент, наш голландський губернатор.

— Дурня! — заявив одноокий військовий, доливаючи невелику порцію води до свого бренді.

— Можете вірити чи ні, як вам бажається, — не став сперечатися господар закладу, хоча це його зачепило. — Але всім відомо, що старий губернатор закопав цілу гору своїх грошей у не найкращий для голландців час, коли англійські червоні мундири захопили всю провінцію. Подейкують, ніби той старий джентльмен досі швендяє в тій самій одежі, в яку одягнений на картині, що висить у їхньому родинному гнізді.

— Нісенітниця, — повторив відставних.

— Як собі бажаєте! Та ж чи не бачив його Корні ван Занд якось опівночі, коли той кульгав на лузі своєю дерев'яною ногою, а в руці тримав меч, що палахкотів, як вогонь? А якого біса ще йому ходити? Чи не тому, що люди потривожили те місце, в якому він колись сховав свої гроші?

Тут корчмаря перебили якісь гортанні звуки з боку Рамма Рапелі, що означали неабияку працю над народженням якоїсь неймовірної думки. Оскільки він був занадто поважний чоловік, обтяжений авторитетом, корчмар чемно замовк, щоб промовець спромігся хоча б щось сказати. Огрядне тіло цього могутнього бюргера виявляло всі симптоми виверження вулкану. Спочатку спостерігалось певне трясіння живота, що нагадувало землетрус. Потім він випустив хмару тютюнового диму зі свого рота-кратера. Після цього в горлянці заклекотіло, наче думка пробивалася крізь горлове мокротиння. Відтак назовні вирвалося кілька уривчастих вигуків, які закінчилися кашлем. Нарешті його голос пробився до слухачів. Це була інтонація людини, яка відчуває всю вагу свого гаманця, якщо не ідеї. Кожна частина його промови супроводжувалася пахкотінням тютюнового диму.

— Хто там патякає про старого Пітера Стюйвезента? Пуф! Як можна так не поважати інших людей? Пуф! Високоповажний Пітер Стюйвезент добре знав, що свої гроші можна використати в кращий спосіб, ніж просто закопати їх. Пуф! Я знаю родину Стюйвезентів. Пуф! Кожного з них. Пуф! Немає респектабельнішої сім'ї у цій провінції, і старовиннішої, і більших господарників. Пуф! Це вам не деякі тутешні вискочки. Пуф! Пуф! І ви ще смієте мені згадувати про Пітера Стюйвезента? Пуф! Пуф! Пуф!

Тут грізний Рамм насупив лоб, стиснув губи так сильно, що ті аж зморщилися в обох кутиках, і повернувся до куріння з такою люттю, що хмарки навколо голови скоро перетворилися в густу завісу, яка нагадувала дим навколо кратера вулкана Етна.

Загальна мовчанка стала наслідком раптової заборони цього багаття. Проте тема була надто цікавою, щоб не мати продовження. Бесіда незабаром поновилася зусиллями Пічі Прау ван Хука, літописця клубу, одного з тих балакучих дідуганів, котрі, як здається, стають просто нестримними у мові, коли старіють, тоді слова витікають з них майже мимоволі.

Пічі міг у будь-який час розповісти стільки історій впродовж одного вечора, скільки його слухачі могли б переварити хіба за місяць. Він знову затіяв бесіду, підтвердивши, що, наскільки він знає, скарби в різні часи викопували в різних частинах острова. Щасливці, котрі їх знайшли, бачили їх уві сні тричі поспіль напередодні. І поваги заслуговує твердження, що ці скарби не міг знайти ніхто, крім нащадків старих добрих сімей, і це чітко доводить, що їх закопали в давнину якісь голландці.

— Якась біда з тими голландцями! — вигукнув капітан. — Та голландці не мали до них жодного стосунку. їх усі закопав пірат Кідд зі своєю командою.

Тут прозвучало ключове слово, яке зачепило вже всю компанію. Ім'я капітана Кідда було чимось на кшталт талісмана у ті часи, з ним пов'язували тисячі неймовірних історій. Відставний офіцер був найнеспокійнішим серед врівноважених членів клубу через своє військове минуле, і через батальні сцени, учасником яких, за його ж словами, він був. Згадки про золото Кідда, проте, рішуче заперечували оповідки Пічі Прау, котрий не хотів визнавати першість за попередниками голландців, якимось клятими іноземцями, і кожен клаптик землі неподалік збагачував закопаними скарбами Пітера Стюйвезента та його сучасників.

Вольферт Веббер не пропустив жодного слова з цих балачок. Він повернувся додому, сповнений чудових мрій про закопані скарби. Ґрунт його рідного острова, здавалося, перетворився на золотий пил, і кожне поле зародило скарбом. Розум чоловіка мало не схибнувся від думки, як часто він безтурботно прогулювався місцями, де лежали незліченні багатства, заледве покриті шаром торфу під ногами. Чоловікові аж у голові паморочилося від вихору нових ідей. Коли він побачив старе обійстя своїх пращурів, своє маленьке царство, де так довго і щасливо процвітав рід Вебберів, то лише з огидою побідкався над своєю жалюгідною долею.

— Невдаха Вольферт! — вигукнув він. — Інші можуть лягти спати й їм ураз сняться цілі гори скарбів.

І досить прихопити лопату вранці, щоб накопати собі дублонів, як картоплі, а тобі сняться лише труднощі і ти прокидаєшся у злиднях. Мусиш копати своє поле з року в рік і не отримаєш нічого, крім капусти!

Вольферт Веббер ліг спати з важким серцем. Він ще довго не тямився від золотих видінь, які ворохобили його уяву, перш ніж спромігся задрімати. Однак ті ж видіння поширювалися і на думки чоловіка уві сні й набували якоїсь певної форми. Чоловік марив, що відкопав величезний скарб посеред свого городу. З кожним ударом заступа

нагору вистрибував золотий зливок. Діамантові хрестики виблискували в пилюці, капшуки з грішми оберталися до нього своїми черевцями, наповненими піастрами або гідними довіри дублонами. А також скрині, набиті мондорами, дукатами та пістаринами, відкривалися перед його вибалушеними очима, щоб показати свій блискучий вміст.

Вольферт прокинувся ще біднішим, ніж раніше. Він не мав серця, щоб повернутися до своїх щоденних турбот, які виявилися настільки нікчемними та неприбутковими. Весь день просидів біля грубки, уявляючи собі зливки та купи золота у вогні. Наступної ночі сон повторився. Він знову був на своєму городі, копав і знову знаходив гори прихованих багатств. У цьому повторенні було щось дуже особливе. Минув ще один день мрій, хоча він був призначений для прибирання, і весь будинок, як це прийнято серед голландців, був перевернутий догори дригом. Але господар сидів непорушно серед загальної метушні.

Третього вечора чоловік лягав спати, і його серце неспокійно тріпотіло. Він одягнув на голову свій червоний нічний ковпак навиворіт, на удачу. Було далеко після опівночі, коли його розтривожена уява змогла заспокоїтись. Золотий сон знову повторився, і знову чоловік побачив, як його сад рясніє зливками та капшуками. Наступного ранку Вольферт прокинувся вкрай збентеженим. Сон, що тричі повторився, не міг бути фальшивим. А якщо так, то його багатство буде обов'язково знайдене.

У неймовірному збудженні він одягнув свою жилетку навиворіт, бо це сприяє успіху. І більше не сумнівався, що величезний грошовий спадок, закопаний десь на його капустиному полі, спокійно чекає, коли його знайдуть, та дуже шкодував, що так довго колунав поверхню землі, замість того, щоб копати вглибину.

Він сів снідати, настільки занурений у свої думки, що попросив доньку покласти до чаю грудку золота, а подавши дружині тарілку з млинцями, запропонував почастуватися дублонами. Його грандіозний план тепер зосередився на тому, як знайти цей величезний скарб, не знаючи точного місця. Замість того, щоб не покладаючи рук працювати на своїй ділянці вдень, він схоплювався з ліжка вночі, лопатою та киркою копав і перекопував батьківські акри з одного кінця в інший. Через якийсь час увесь город, який мав раніше такий гарний і доглянутий вигляд, з його рядками капусти, що виструнчилась наче якась овочева армія, був зведений нанівець. Та безжалісний Вольферт із ліхтарем в одній руці та заступом в іншій походжав зруйнованими рядами, як демон-руйнівник свого власного рослинного світу.

Щоранку з'являлося свідчення руйнування минулої ночі капусти будь-якого віку і стану — від ніжної зав'язі до повноцінної голівки. Весь урожай безжально викорчували, як якісь нікчемні бур'яни, і залишили сохнути на сонці. Надаремно дружина Вольферта вмовляла припинити цю марноту, безрезультатно його люба донька ридала над якоюсь знищеною улюбленою хризантемою.

— У тебе буде інше золото, — заверещав нещасний, хапаючи дівчину за підборіддя.
— У тебе буде в'язка битих дукатів для весільного намиста, дитино.

Його сім'я стала боятися, що батько втрачає розум. Він бурмотів уві сні вночі про

закопані скарби, перли, діаманти та зливки золота. Удень тинявся сумний та відсторонений і пересувався, наче в трансі. Пані Веббер влаштовувала часті наради з усіма молодицями околиці, не забувала й про духовних наставників. Не було години і дня, щоб не можна було побачити, як вони кивали своїми білими очіпками біля її дверей, а бідна жінка жалісливо бідкалася кумасям. Донька ж усе частіше шукала втіхи в таємних побаченнях зі своїм коханим Дірком Вальдроном. Милі коротенькі голландські пісеньки, якими вона зазвичай оживляла домашній затишок, звучали все рідше, юнка покинула своє шитво і безнадійно зазірала в обличчя батька, коли той сидів міркуючи біля вогню. Якось Вольферт несамохіть помітив цей погляд, сполошився через нього і на секунду випірнув зі своїх золотих мрій.

— Звеселися, моя дівчинко, — радісно заявив він. — Чому так сумуєш? Котрогось дня ти станеш рівнею Скермерхорнам, ван Хорнам і ван Дамсам. Присягаюся, що кожен багатій буде радий одружити з тобою свого сина!

Емі похитала головою на ці марнославні хизування і ще більше, ніж будь-коли, засумнівалася в здоровому глузді цього доброго чоловіка.

Тим часом Вольферт знову подався на розкопки, але поле було вельми великим, а сон не вказав точного місця, тому доводилося копати навмання. Настала зима, а нещасний ще й десятої частини не дослідив. Земля промерзла повністю, а ночі стали занадто холодними, щоб працювати заступом. Та повернення тепла навесні розкувало землю, маленькі жаби закумали на луках, і Вольферт відновив свої старання ще з більшим завзяттям. Однак він, як і раніше, бив байдики цілими днями, замість того, щоб сумлінно працювати без утоми, саджаючи і пересаджуючи свої овочі. І ні за що не брався, поки нічна пора не закликала його до таємної праці. Таким чином продовжував копати від ночі до ночі, від тижня до тижня, а також від місяця до місяця, але нічого так і не знайшов. Навпаки, чим більше копав, тим більше біднів. Багатий ґрунт на городі був геть перекопаний, нижні прошарки піску і каміння потрапляли на поверхню, поки все поле не перетворилося на якусь піщану безплідну пустку.

Тим часом пори року змінювали одна одну. Маленькі жабенята, які ранньою весною квакали на луках, а в літню спеку кумкали дорослими жабами по ставках, тепер замовкли. Персикове дерево вкрилося бруньками, розцвіло і зародило. Прилетіли ластівки та шпаки, щебетали над дахами, вили свої гнізда, виховували пташенят, влаштовували ради по карнизах, а потім відлітали у вирій до наступної весни. Гусінь згорталася в лялечки, звисала на павутині з великих дерев, що затінювали будинок, перетворювалася на метеликів, які тріпотіли крильцями в останніх сонячних промінчиках літа і зникали. Листочки платана ставали жовтими, потім брунатними — один за одним падали на землю і, підхоплені вітром та вихорами пилуки, шурхотіли й нашіптували, що зима близько.

Вольферт поступово очунав від своїх мрій про багатство. Рік минув, а він так і не виростив урожаю, щоб забезпечити потреби своєї родини в сувору зиму. А вона була тривала і голодна, і вперше Вебберам довелося забути про комфорт. Поступово думки в голові Вольферта змінювалися, що природно для тих, чийі золоті мрії наштотхнулися на

об'єктивну реальність. Вона виявила, що власні бажання доведеться змінити. Чоловік тепер вважав себе одним із найбідніших у всій провінції, бо згаяв час на марні пошуки скарбів. І тепер, коли тисячі фунтів вислизнули з рук невдахи, прагнення якихось шилінгів або пенсів було б уже проявом крайнощів.

На чолі чоловіка побільшало зморщок. Він наче шукав дріб'язок грошей, бо його очі завжди були опушені донизу, до землі. Руки завжди були сховані, як це буває з людьми, в котрих у кишенях вітер віє. Він навіть не міг проходити повз міський притулок, щоб не окинути його скорботним поглядом, ніби той мав стати його майбутнім місцем перебування.

Дивацтва в його поведінці та зовнішності викликали багато здогадів і пліток. Люди давно вже підозрювали, що він з'їхав з глузду, і жаліли нещасного. З часом стали здогадуватися, що він украй збіднів, тому взялися уникати його.

Заможні старі бюргери, знайомі зустрічали копача на порозі, коли той приходив, але в оселю не пускали, міцно тиснули руку на прощання і хитали головами, коли гість ішов, із щирими словами "Бідний Вольферт". Однак мерщій ховалися за ріг, якщо випадково бачили, як той наближається, чимчикуючи вулицею. Проте цирульник і швець, котрі були його сусідами, а також обірванець-кравець на їхній вулиці, трое найбідніших і найвеселіших шахраїв у світі, відчували до колишнього капустяного господаря ту велику симпатію, яка, зазвичай, притаманна тим, кому бракує засобів для існування, і немає жодних сумнівів, що свої кишені вони б передали в його розпорядження, якби вони не були такими порожніми.

Тепер усі цуралися обійстя Веббера, наче бідність була заразною, як чума. Усі, крім чесного Дірка Вальдрона, котрий усе ще потай навідував доньку і, здавалося, закохувався ще дужче в міру того, як доля господині його серця занепадала.

Минуло багато місяців із того часу, коли Вольферт відвідував свій старий клуб — сільський шинок. Однієї суботи він прогулювався на самотині, міркуючи про власні бажання та розчарування, його ноги інстинктивно вибрали напрямом, а опам'ятавшись, він збагнув, що опинився перед дверима шинку. Він якось мить повагався, чи варто заходити, але його серце прагнуло спілкування. А де нужденний може знайти краще спілкування, ніж у корчмі, де немає ні достойного прикладу, ні тверезих порад, які можуть розбудити сумління?

Вольферт знайшов на своїх звичних місцях кількох постійних відвідувачів шинку і сів на своє старе місце. Лише одного бракувало, великого Рамма Рапелі, котрий багато років головував над зібранням. Його місце тепер займав незнайомець, котрий, здавалося, почувався як удома в цьому кріслі й у цій корчмі. Він був не дуже високий, але кремезний, череватий і м'язистий. Його широкі плечі, міцні кості та криві, як луки, ноги свідчили про наявність надзвичайної сили. Обличчя незнайомця було засмагле й обвітрене. Глибокий шрам, далебі, від ножа, майже порівну розділив ніс і верхню губу, через яку зуби виблискували, як у бульдога. Кучма жорсткого сивого волосся обрамлювала неприємне обличчя череваня. Його одіж була морського взірця. Він носив старий капелюх, обтягнутий засмальцьованим мереживом, заломлений на військовий

манер із одного боку. На ньому був вицвілий синій бушлат із мідними гудзиками та широкі короткі штани із підкладкою, точніше бриджі, зібрані на колінах. Він розмовляв, наче наказував, засвідчуючи неабиякий свій авторитет. А коли промовляв, то голос його тріскотів, немов дрова у грубці. Лаяв безбожно слуг і господаря, котрі терпляче чекали, поки гість вгомониться, з такою покірністю, яку не проявляли навіть до всемогутнього Рамма.

У Вольферті прокинулася цікавість, захотілося дізнатися, хто такий цей чужинець, котрий узурпував абсолютну владу в цьому стародавньому товаристві. Однак він так і не зміг отримати якусь достовірну інформацію. Пічі Прау відвів його у віддалений закуток приміщення і там, звісно, з надзвичайною обережністю вибовкав усе, що знав про того жевжика. Він з'явився кілька місяців тому, однієї темної бурхливої ночі всіх на ноги підняв якийсь гамір, що здався завиванням вовка. Лемент чувся з боку водойми і присутні нарешті здогадалися, що то було моряцьке: "Гей на суходолі!" Шинкар вийшов разом із головним лакеєм, барменом, конюхом і посильним — своїм старим негром Каффом. Вони підійшли до місця, звідки чувся голос, і знайшли там якогось моряка на березі, котрий сидів самотою на великій дубовій морській скрині. Як він туди потрапив, чи викинули його з якогось човна, чи, може, приплив сам, щоб висадитися на берег, ніхто не міг пояснити, бо прибулець немов води в рота набрав, а в його поглядах і манерах було щось таке, що відбивало бажання розпитувати. Досить сказати, що він зайняв кутову кімнату в корчмі, до якої з неймовірними труднощами затягнув свою скриню. Тут і залишився з того часу, майже не відлучаючись, або вештався околицею. Іноді, правда, зникав на один, два чи три дні без попередження і повертався несподівано. І щоразу мав при собі купу грошей, хоча й часто викарбуваних чудернацьким монетним двором. Але він регулярно сплачував рахунки перш ніж піти.

Він облаштував свою кімнату на власний смак, замість ліжка причепив гамак до стелі, а стіни прикрасив іржавими пістолетами та холодною зброєю. Більшу частину свого часу гаяв у цій кімнаті, сидячи біля вікна, в яке можна було розгледіти далекі простори Саунду, із короткою старомодною люлькою в роті, склянкою ромового грогу біля ліктя та кишеньковим далекоглядом у руці, з якого він спостерігав за кожним човном, що рухався по воді. Великі кораблі з квадратними вітрилами, здавалося, зовсім не хвилювали моряка. Але коли він помічав якийсь човен із косим вітрилом — байдак, баркас чи шлюпку, відразу ж витріщався в свій далекогляд і напрочуд пильно розглядав цей плавзасіб.

Усе це могло б залишитися без особливої уваги, адже в ті часи провінція була настільки запруджена авантюристами будь-якої масті та з будь-якого кінця світу, що на якісь дивацтва в одязі чи поведінці мало звертали уваги. Але через якийсь час це химерне морське чудовисько, що з якогось дива вилізло на суходіл, стало зазіхати на давно встановлені звичаї та місця відвідувачів. Він по-диктаторськи втручався у справи в кегельбані та на барі, доки нарешті не захопив абсолютну владу над корчмою. Було марно пробувати скинути його сваволю. Він не лаявся надарма, але був вибуховим і безапеляційним, як той, хто звик тиранізувати команду. У тутешній атмосфері все, що

він казав і робив, страшенно лякало слуг і всіх присутніх. Навіть відставний офіцер, котрий так довго був центральною постаттю клубу, мусив замовкнути. А тихі бюргери щиро дивувалися, наскільки легко і хутко вдалося загасити його запал.

Проте байки, які розповідав морський вовк, були такого змісту, що змушували волосся ворухитися на головах чоловіків. Не було жодного морського герцю, жодного рейду, сповненого пригод, що відбулися впродовж останніх двадцяти років, про які б він не знав. Моряк із задоволенням торочив про подвиги буканьєрів у Вест-Індії та на іспанському узбережжі Америки. Його очі сяяли, коли він описував гонитву за скарбами кораблів, відчайдушні битви, абордажі, висадку та захоплення великих іспанських галеонів! Як він смакував набіги на якісь багаті іспанські колонії, грабунки церков, спустошення монастирів! Можна було подумати, що ви чуєте якогось гурмана, котрий розводиться про смаження гуски на рожні, коли він описував, як пірати припікали одного іспанського дона, щоб той виказав місце, де закопав свій скарб. І подавалися такі подробиці, викладені з таким знанням справи, що заможні старі бюргери незатишно вовтузилися в своїх кріслах. Байки розповідалися з неймовірною радістю, ніби це були якісь дотепні жарти. Часом моряк кидав такий лютий погляд на свого найближчого сусіду, що бідний чоловік вимушено вибухав гомеричним реготом. Якщо ж хтось, однак, намагався суперечити нахабі щодо якоїсь із його оповідок, він спалахував, як тріска. Навіть його трикутний капелюх миттю суворішав і, здавалося, проявляв агресію.

— Якого біса? Звідки він може знати щось краще за мене? Я наполягаю, що було так, як кажу!

І він заходився нечуваними прокляттями і брутальною морською лайкою, які ніколи раніше не звучали в цих миролюбних стінах.

Відтак гідні бюргери стали підозрювати, що він знайомий із цими подіями особисто, а не з чуток. З кожним днем їхні припущення щодо незнайомця ставали все дикішими та страшнішими. Дивність манер, таємниця, що оточувала його, перетворили моряка в їхні очах на щось незбагненне. Це був якийсь своєрідний монстр із глибин — тритон, Бегемот або Левіафан. Одним словом, вони не знали, що він таке.

Владна вдача цього запального морського вовка врешті-решт стала нестерпною. Він не поважав людей, без вагань сперечався навіть із найбагатшими бюргерами. Заволодів священним кріслом із підлокітниками, яке з давніх-давен належало славетному Рамму Рапелі. Ба, більше, він навіть зайшов так далеко, перебуваючи одного разу в своєму зухвалому жартівливому настрої, що ляснув цього поважного чоловіка по спині, видудлив його пунш і підморгнув просто в обличчя, що навряд чи можна виправдати. З того часу Рамм Рапелі більше в корчмі не з'являвся. З нього взяли приклад ще кілька найвідоміших клієнтів закладу, котрі були занадто заможними, щоб терпіти, як зневажаються їхні думки та як їх змушують сміятися над дурними жартами. Корчмар мало не впав у відчай, але не знав, як позбутися цього морського монстра та його велетенської скрині, що, здавалося, перетворилися на частину інтер'єру приміщення або якийсь нарід на ньому.

Про це й шепотів обережно на вухо Вольферту оповідач Пічі Прау, тримаючи його за гудзик у закутку зали, уважно глипаючи на двері бару, щоб не бути почутим страшним героєм його оповідки.

Вольферт зайняв своє місце у віддаленій частині приміщення і мовчав, глибоко вражений розповіддю про цього невідомця, настільки досвідченого в піратських справах. Це слугувало йому наочним прикладом того, як революції руйнують могутні імперії — саме так поважний Рамм Рапелі був зміщений зі свого престолу. А якийсь шматок лайна розсівся в його кріслі з підлокітниками, задирався до патріархів і отруював це спокійне маленьке царство галасом і бравадою.

Цього вечора незнайомець був ще більше, ніж зазвичай, схильний до спілкування, розповів ряд вражаючих побрехеньок про грабунки та пожежі у відкритому морі. І чим більше страшних подробиць викладав із якимось винятковим задоволенням, тим помітніше впливав на своїх мирних слухачів. У деталях смакував захоплення одного іспанського торгового корабля. Він застиг у дрейфі довгого літнього дня неподалік від острова, який виявився одним із піратських сховків. Ті вивчили судно зі своїх далекоглядів із берега і з'ясували його оснащення й озброєння. Уночі підібралася команда сміливців, котрі вирушили до корабля на китайському човні. Підійшли нечутно на веслах до судна, що невимушено похитувалося на хвилях моря і вітрила якого були спущені. Десант опинився під самою кормою, перш ніж їх помітив вахтовий на палубі. Він здійняв тривогу, але пірати покидали на палубу ручні гранати і піднялися по линвах із ножами у руках.

Залога схопилася за зброю, але раптовість нападу спричинила до того, що частину з них постріляли, інші намагалися сховатися на вершечку щогли, ще інші були викинуті за борт і потонули, але дехто бився врукопаш від шканців до баку, запекло захищаючи кожен дюйм палуби. На борту перебували троє іспанських грандів зі своїми синьйорами, котрі чинили найвідчайдушніший опір. Боронячи кают-компанію, вони зарубали кількох нападників і билися, як демони, бо були дуже розтривожені криками жінок із каюти. Один дон був старий і скоро вирушив до праотців. Інші двоє зайняли оборонну позицію, хоча сам капітан піратів був серед нападників. Саме тоді пролунав переможний вигук із головної палуби.

— Корабель наш! — верещали пірати.

Один дон одразу ж впустив свою шпагу і здався, але інший, котрий мав гарячу вдачу і тільки-но одружився, рубонув капітана в обличчя, яке відразу ж закривавило. Капітан встиг лише сказати: "Жодного жалю"...

— І що вони зробили зі своїми в'язнями? — спитав Пічі Прау нетерпляче.

— Викинули всіх за борт! — відповів морський вовк.

Запанувала мертва тиша. Пічі Прау відсахнувся, як людина, котра випадково натрапила на лігво сплячого лева. Порядні бюргери кидали перелякані погляди на глибокий шрам, що перетяв обличчя чужинця, і непомітно відсунули свої ослони. Проте моряк незворушно кутив, ніби не помічав, який вражаючий ефект справила його розповідь на слухачів.

Відставник першим порушив мовчанку, бо він постійно і безуспішно намагався перечити цьому морському тиранові та відновити таким чином свої втрачені позиції в очах давніх приятелів. Тепер він намагався протиставити казкам чужинця свої не менш захопливі байки. Кідд, як завжди, був там головним героєм, про котрого офіцер зібрав низку історій із усієї провінції. Та моряк виявляв постійне роздратування однооким і слухав його дуже нетерпляче. Сидів, упершись однією рукою в бік, а лікоть іншої поклав на стіл, тримаючи в ній маленьку люльку, якою сердито пихкав. Ноги свої схрестив, але гупав однією час від часу об підлогу і зиркав поглядом василіска на красномовного капітана. Останній якраз згадував про те, як Кідд піднявся вгору Гудзоном із частиною команди, щоб закопати свою здобич.

— Кідд вгору Гудзоном! — перебив його мореплавець люто. — Та Кідд ніколи не був на Гудзоні!

— А я кажу, що був, — наполягав опонент. — І розповідають, що закопав свої скарби на мисі, який врізається в річку і називається Закутком Диявола.

— Хай йому грець із вашим Закутком Диявола! — вигукнув моряк. — Я заявляю, що Кідд ніколи не підіймався вгору Гудзоном. І звідкіля ви знаєте щось про Кідда та його прибічників?

— Що я знаю? — повторив відлунням відставник.

— Та я був у Лондоні під час того судового розгляду і мав приємність бачити, як його повісили на шибениці.

— Тоді, пане, дозвольте сказати вам, що ви бачили, як повісили гарного хлопця, до того ж, — він підсунувся до обличчя офіцера, — там було достатньо боягузів, котрих було б набагато доречніше стратити замість нього.

Відставного офіцера заціпило, але обурення його було просто несамопитим, що читалося в його єдиному оці, яке спалахнуло, як вуглинка.

Пічі Прау, котрий ніколи не міг змовчати, і цього разу взяв слово. Він примирливо зауважив, що джентльмен, безумовно, мав рацію. Кідд ніколи не ховав свої гроші ні на Гудзоні, ні навіть будь-де в цій околиці, хоча багато хто й стверджує таке. Насправді це був Брейді й інші буканьєри, котрі закопали свої скарби, як кажуть одні, у Бухті Черепах, інші — що на Лонг-Айленді, а ще інші — де-б то біля Брами Пекла.

— І справді, — додав він, — я пригадую пригоди Брудного Сема, рибалки-негра, котрий багато років тому, як подекували, мав якийсь стосунок до буканьєрів. Оскільки ми тут усі старі друзі і все залишиться між нами, то розкажу її вам. Однієї темної ночі багато років тому, Сем повернувся з риболовлі біля Брами Пекла...

Але тут історія обірвалася ще в зародку раптовим рухом невідомого, котрий гупнув об стіл кулаком, суглобами вниз, із такою силою, що аж прогнулися дошки, суворо поглянув через плече і заревів, як розгніваний ведмідь.

— Стривай, сусіде, — перебив він, енергійно хитаючи головою, — тобі краще б відступити від буканьєрів та їхніх грошей. Вони не для того, щоб про них плескали язиками якісь старигані та бабусі. Вони хоробро билися за свої гроші, віддали за них тіло і душі, і де б їх не закопали, тому, хто посягне на них, доведеться зітнутися з

нечистим, який ними тепер опікується.

Цей раптовий вибух змінила суцільна тиша в усьому приміщенні. Пічі Прау замовк, і навіть відставний офіцер зблід. Вольферт, котрий глипав із темного закутка, прислухався до всієї цієї розмови про закопані скарби та зиркав із переляком і повагою на цього відчайдуха, котрого підозрював у піратстві. В усіх його оповідках про іспанські походи, не має значення, в який час, з'являлися дзенькіт золота та сяйво коштовного каміння. Вольферт віддав би все, щоб поритися у такій великій морській скрині, яку його уява засипала по вінця золотими чашами, розп'яттями та звабливими круглобокими мішечками з дублонами.

Мертву тишу, що запанувала в компанії, незабаром перервав сам незнайомиць, витягнувши дивовижний годинник із чудернацьким і стародавнім механізмом, який на думку Вольферта мав виразно іспанське походження. Він натиснув на пружину, годинник пробив десятю годину. Моряк попросив рахунок, кинув на стіл кілька чужоземних монет, допив решту свого напою і, не прощаючись, вивалився з зали та бурмотів щось собі під ніс, підіймаючись сходами до своєї кімнати.

Незадовго після того компанія змогла оговтатися від тиші, в яку її мимоволі занурили. Навіть відлуння кроків незнайомця, які чулися, коли він міряв кроками свою кімнату, викликали переляк.

Та все ж розмова, яку так брутально обірвали, була занадто цікавою, щоб від неї відмовитись. Вони так захопилися розмовою, що не помітили, як насунулася важка гроза, тож раптові потоки дощу розвіяли всі думки про те, щоб іти додому, поки буря не вгамується. Тому вони підсунули стільці ближче і попросили поважного Пічі Прау продовжити свою байку, яку так безцеремонно обірвали. Він радісно погодився, але майже шепотів, і його голос іноді заглушав віддалений гуркіт грому. Щоразу оповідач зупинявся та прислухався з помітним страхом до важких кроків незнайомця, котрий походжав над їхніми головами.

Пригоди Сема, Чорного Рибалки

З особистої розповіді

Хто не знає Брудного Сема, старого рибалки-негра, котрий рибалить на Саунді вже добрих двадцять-тридцять років? Отож, якось багато літ тому той Сем, котрий тоді ще був молодим і працював на фермі Кіліана Сюдема на Лонг-Айленді, рано закінчив свою роботу і подався рибалити літнього вечора неподалік від Брами Пекла. Він сидів у легкому човнику і, добре знаючи всі тутешні течії та вири, переганяв своє суденце в міру наближення припливу, від Курки з Курчатами до Свинячої Шинки, а від неї до Горщика, а відтак і до Пательні. Захопившись своїм заняттям, Сем і не помітив, як почався відплив, і лише ревіння вирів і порогів попереджало його про небезпеку. З певними труднощами, пробираючись крізь буруни поміж рифами, він дістався до острова Блеквелл. І кинув там якір, чекаючи нового припливу, щоб мати змогу повернутися додому.

Настала ніч, темна й вітряна. Чорні хмари насувалися із заходу, час від часу гриміло, і спалахувала блискавка, що свідчило про наближення літньої грози. Тому Сем доплив до підвітряного боку острова Манхеттена і повеслував уздовж берега, а діставшись затишного закутка, просто під крутою скелею, прив'язав човник до стовбура дерева, яке виросло в ущелині, нависаючи своїми розлогими гілками, як балдахін, над водою. Налетів вихор і збурих на річці білі гребені хвиль. Дош затарабанив по листю, грім гуркотів ще дужче, ніж раніше, а блискавки, здавалося, злизували вершечки хвиль. Але Сем щільно, знайшовши прихисток під скелею та деревом, лежав скоцюрбившись у своєму човнику, який так похитувався, що приспав свого власника. Коли ж чоловік прокинувся, усе вже стихло. Розпогодилося, і лише слабкі відблиски блискавиць на сході показували, куди подалася буря. Ніч була хоч в око стрель, зовсім безмісячна. За рівнем припливу Сем визначив, що зараз близько опівночі. Він уже намірився підняти якір, щоб повернутися додому, коли побачив вогник, що миготів над водою віддалік і, здавалося, швидко наближався. Коли світло було зовсім близько, з'ясувалося, що це ліхтар в носовій частині човна, що плив, ховаючись у береговій тіні. Вогник дістався невеликої бухти, поруч із місцем, де знайшов собі прихисток рибалка. Якийсь чоловік вистрибнув на берег і вигукнув:

— Це те саме місце, ось залізне кільце!

Човен хутко прив'язали, і чоловік, повернувшись на борт, допоміг своїм товаришам знести щось важке на берег. Коли ліхтар освітив їх, Сем побачив, що це п'ятеро кремезних, відчайдушних хлопців у червоних вовняних ковпаках на чолі з ватажком у трикутному капелюсі, декотрі з них були озброєні тесаками або довгими ножами та пістолетами. Вони балакали між собою тихо якоюсь чужинською мовою, якої негр не знав.

Висадившись на суходіл, прибульці стали пробиратися між кущами, допомагаючи один одному тягнути ношу на кам'янистий берег. Цікавість Сема тепер розпалася повною мірою, він залишив свій човник і нишком став пробиратися вздовж кряжа, який звисав над їхньою стежкою. Незнайомці зупинилися, щоб перепочити на мить, а їхній ватажок подався в кущі, присвічуючи собі ліхтарем.

— Ви принесли лопати? — спитав хтось.

— Вони тут, — відповів інший, котрий ніс їх на плечі.

— Мусимо копати глибоко, щоб ніхто не виявив, — сказав третій.

Холодний піт оросив спину Сема. Він вирішив, що побачив перед собою банду вбивць, які мають намір поховати свою жертву. Коліна чоловіка підігнулися. Вражений, він вхопився за гілку дерева, підтримуючи рівновагу, але та по-зрадницьки затріщала.

— Що це? — вигукнув один із шибайголів. — Хтось ховається у кущах!

Ліхтар спрямували туди, звідки долинав шум. Один із червоних ковпаків звів гачок пістолета і спрямував його в те саме місце, де зачаївся Сем. А той стояв нерухомо, затамувавши дихання й очікуючи своєї останньої хвилини. На щастя, його темний колір обличчя був зовсім непомітний і не просвічувався серед листя.

— Там нікого немає, — заспокоїв чоловік із ліхтарем. — Якого дідька! І не

намагайся пальнути зі свого пістолета, бо зворохобиш усю околицю.

Пістолет опустився вниз. Кавалькада знову рушила далі. Сем спостерігав за злочинцями і бачив, як ті пішли. Світло посилало слабкі відблиски з-за мокрих кущів, і так тривало до тих пір, поки вони зовсім не зникли, тільки тоді рибалка ризикнув дихнути вільніше. Тепер він лише прагнув повернутися на свій човен, щоб уникнути небезпеки з боку таких лихих сусідів. Але бідний Сем вже знемагав від цікавості. Він вагався, зволікав і слухав. Незабаром почулися удари заступів.

"Вони копають могилу!" — сказав собі чоловік подумки, і холодний піт виступив на його чолі. Кожен удар лопати, який чувся в безмовних чагарниках, відлунював у його серці. Було цілком очевидно, що вони намагаються здіймати якнайменше галасу. Усе це було таємничим і неймовірним. Сем мав схильність цікавитися всім жахливим — розповіді про вбивство викликали в нього неабияке задоволення. Він був присутній на всіх стратах. Тому не міг протистояти спокусі й, незважаючи на реальну небезпеку, прокрався ближче, щоб застати лиходіїв на гарячому. Він обачно повз, дюйм за дюймом, з надзвичайною обережністю торкаючись сухого листя, щоб його шурхіт не зрадив шпигуна. Нарешті дістався до того місця, де від банди його відділяла крута скеля. Рибалка вже бачив світло піратського ліхтаря, що освічував гілля дерев із іншого боку. Він повільно і безшумно видряпався на поверхню скелі, підняв голову над її голим краєм і побачив лиходіїв безпосередньо під собою, занадто близько, проте, хоч і боявся бути викритим, не наважувався відступити, щоб не виказати себе зайвим рухом. Так він і залишався, кругле чорне обличчя визирало з-за краєчка скелі, як сонце, що сходить над горизонтом, або круглий місяць на циферблаті баштового годинника. Червоні ковпаки вже майже закінчили свою роботу. Могила була закопана, і вони ретельно закладали її дерниною, а закінчивши, розсипали довкола сухе листя.

— А тепер, — сказав ватажок, — навіть нечистий не дізнається про це.

— Убивці! — мимоволі вигукнув Сем.

Уся банда стрепенулася, пірати глянули вгору і побачили круглу чорну голову Сема над собою. Білки очей вивалювалися з орбіт, білі зуби цокотіли, а все обличчя заливав холодний піт.

— Нас викрили! — залентував перший.

— Гайда за ним! — заверещав другий.

Сем почув, як клацнув пістолет, але не зупинився навіть на мить. Він поповз по скелі та камінні, через кущі та колючки, скочувався з одного схилу, як їжак, і дряпався на інший, як барс. І куди б не кидався, всюди чув, як за ним женеться хтось із бандюг. Нарешті він досяг скелястої гряди, що тягнулася вздовж річки. Один із червоних ковпаків вже важко хекав за спиною втікача. На його шляху виросла крута, як стіна, скеля. Здавалося, відступ відрізано, аж тут утікач помітив міцну, подібну на линву, гілку виноградної лози, що звисала до половини гори. Він стрибнув на неї із силою відчайдуха, схопив обома руками і, будучи молодим та гнучким, зміг видертися на вершечок скелі. І застиг тут, чітко видимий на тлі неба, а червоний ковпак звів пістолет і вистрілив. Куля просвистіла біля Семової голови. Щаслива думка рятує

людину в надзвичайних ситуаціях, тому він скрикнув, упав на землю і водночас копнув ногою уламок скелі, який впав із гучним сплеском у річку.

— Я свою справу зробив, — заявив червоний ковпак одному чи двом своїм товаришам, котрі прибігли засапані. — Більше він нічого нікому не розкаже, хіба риbam у річці.

Тепер переслідувачі почимчикували назустріч своїм спільникам. Сем мовчки сковзнув униз поверхнею скелі, спокійно дістався до свого човна, відв'язав його і віддався на милість швидкої течії, яка в цьому місці була особливо стрімка, як біля млина, і незабаром опинився вже дуже далеко. Однак він ще проплив чималу відстань, поки знову ризикнув взятися за весла. Коли ж пустив своє суденце, як стрілу, крізь Брану Пекла, то вже й не звертав уваги на Горщик, Пательню та Свинячу Шинку. Він доти не почувався у безпеці, доки спокійно не вмовився в ліжку на горищі старої ферми Суйдема.

Тут поважний пан Пічі замовк, щоб перевести подих і хильнути з кухля, що стояв біля його ліктя. Слухачі пороззявляли роти та повитягували шиї, нагадуючи пташенят у гнізді ластівки, які чекали ще на один шматочок.

— І це все? — вигукнув відставний офіцер.

— Це все, що стосується цієї історії, — сказав Пічі Прау.

— І Сем так ніколи і не дізнався, що ж закопали червоні ковпаки? — розчаровано здивувався Вольферт, чиї думки не наповнювало нічого, крім золотих злиwkів і дублонів.

— Наскільки я знаю, ні. Він не мав часу через надмір роботи і, правду кажучи, не хотів ризикувати ще раз, як тоді серед скель. Крім того, як йому було згадати місце, де була викопана могила? Адже будь-яка річ виглядає інакше при денному світлі, і потім — навіщо шукати труп, якщо немає шансів повісити вбивць?

— Ага, але чи ви впевнені, що це був мрець, якого вони поховали? — поцікавився Вольферт.

— Упевнений, — вигукнув Пічі Прау радісно. — Адже хіба не він вештається околицями й досі?

— Вештається! — вигукнули декілька голосів, ще більше вирячивши очі та ще ближче зсунувши крісла.

— Ще й як вештається, — повторив пан Пічі. — Хіба ніхто з вас не чув про Татуса Червоного Ковпака, який нишпорить на старому спаленому хуторі в лісі на березі Саунду біля Брани Пекла?

— О, я щось таке чув, розповіді про щось подібне, але вважав ці оповідки бабусиними казочками.

— Бабусині казочки чи ні, — зауважив Пічі Прау, — та ця хатинка і досі на тому ж місці. Її покинули вже давно, і стоїть вона в дикій, самотній місцині на березі, але ті, хто рибалив неподалік, часто чули дивні звуки, а вночі бачили біля дерева вогні, і стариганя в червоному ковпаку не раз помічали у вікні, вважаючи його примарою мерця, якого там поховали. Якось у хатинці заночували троє солдатів. Вони

обнишпорили обійстя згори донизу і натрапили на старого Татка в червону ковпаку верхи на діжці сидру в підвалі з глечиком в одній руці та кухлем в іншій. Він запропонував хильнути з його келиха, але як тільки один із солдатів підніс його до свого рота, спалахнув яскравий вогонь, який на кілька хвилин засліпив усіх присутніх, а коли ж їхній зір відновився, глечик, кухоль і дідуган у червоному ковпаку зникли і не залишилося нічого, крім порожньої діжки з-під сидру.

Тут відставний офіцер, котрий уже помітно захмелів і мало не дрімав, клюючи носом над своїм трупом, а його єдине око майже згасло, раптом спалахнув, як згасаючий гніт каганця.

— Це все дурниці! — гаркнув він, як тільки Пічі скінчив свою останню оповідку.

— Ну, сам я не можу підтвердити її правдивість, — погодився Пічі Прау, — хоча у всьому світі знають, що з тією хатинкою й околицею щось негаразд, але щодо пригоди Брудного Сема, то я вірю в неї так само, наче це сталося зі мною особисто.

Товариство настільки захопилося цією бесідою, що зовсім забуло про негоду, яка панувала надворі, аж зненацька всі вони здригнулися від гучного гуркоту грому. Після нього стався такий грюкіт, що вся будівля затряслася до самого фундаменту. Присутні кинулися зі своїх місць, уявивши, що це землетрус або ж той старий Татусь Червоний Ковпак припхався сюди з усіма своїми жахіттями. Вони прислухалися якусь мить, але чули лише шум дощу, що перішив у вікна, і завивання вітру в гіллі дерев. Незабаром причина гуркотнечі з'ясувалася: у проймі дверей з'явилася голомоза голова старого негра, білки очей котрого виразно контрастували з його чорним, як смола, обличчям, що було мокре від дощу і блистіло, як пляшка. На якомусь жаргоні, дуже мало зрозумілому, він повідомив, що в кухонний димар влучила блискавка.

На мить буря вщухла, тепер вона налітала поривами, а в проміжках між ними все стихало. Під час однієї з таких пауз почувся відгомін пострілу з мушкета і протяжний зойк, схожий на виття, що пролунав з боку берега. Усі кинулися до вікон. Пролунав ще один постріл, ще один вражаючий зойк, який миттю змішався із завиванням вітру. Здавалося, що зойк надходив із водних глибин, хоча безперервні спалахи блискавки яскраво освічували берег і нікого не було видно.

Несподівано вікно кімнати нагорі розчахнулося, і таємничий незнайомець голосно загукав. Кілька фраз пролунали з одного і з іншого боку, але такою мовою, яку ніхто з компанії в корчмі не розумів. Після цього вони почули, як вікно зачинили, далі пролунав ще якийсь галас над головою, буцімто всі меблі поперекидали та тягали по кімнаті. Слугу-негра послали нагору, і незабаром він повернувся, допомагаючи старому моряку тягнути важку скриню вниз сходами.

Корчмар був ошелешений.

— Що таке, ви виходите в море в такий шторм?

— Шторм! — презирливо гмикнув той. — Ви називаєте такі пустощі погоди штормом?

— Ви промокнете до нитки і знайдете свою смерть! — приязно наполягав Пічі Прау.

— Грім і блискавка! — вилаявся морський вовк.

— Не базікайте про негоду людині, котра кружляла у вихорі торнадо.

Пічі покірно замовк. З берега знову долинув нетерплячий крик. Присутні перелякано витріщилися на цього страшного штурмана, котрий, здавалося, випірнув із безодні й знову туди повертався. Оскільки за допомогою негра він повільно протягнув свою важку морську скриню до берега, вони пильнували поглядами за ним із забобонними відчуттями. Проте половина товариства сумнівалася, що той насправді має намір верхи на скрині кинутися в дикі хвилі. Вони простежили за ним на відстані з ліхтарем.

— Гасіть світло! — почувся хрипкий голос із води.

— Тут це зайве!

— Грім і блискавка! — вигукнув старий моряк. — Забирайтеся мерщій додому!

Вольферт і його супутники вирішили повертатися. Та все ж цікавість не дозволила їм зникнути цілковито. Довга смуга блискавиці спалахнула цього разу на хвилях і осяяла човен, наповнений людьми, під самим скелястим мисом. Човен підіймався й опускався разом з важкими валами, і при кожному підйомі з нього лилася вода. їм було складно триматися за скелю багром, бо течія їх добряче тормосила. Морський вовк поставив один кінець своєї важкої морської скрині на край борту човна і схопився за ручку з іншого боку, щоб підняти свою ношу, але тут човен відкинуло від берега, скриня зісковзнула з кінчика борту, впала у воду і потягнула за собою моряка. Усі на березі перелякано залемментували, а в човні стали брутально лаятись. Але і човен, і людину швидко поглинув приплив. Запанувала суцільна темрява. Вольферту Вебберу навіть примарилося, що він почув волення про допомогу і побачив, як чоловік, котрий тоне, благає про порятунок. Але коли блискавка знову спалахнула над водою, все зникло та спорожніло. Ні чоловіка, ні човна не було видно. Нічого, крім брудних хвиль, що пінилися і кудись поспішали.

Компанія повернулася до корчми, бо мусила зачекати, поки вгамується шторм. Вони знову позаймали свої місця і нетерпляче зиркали один на одного. Уся подія не зайняла і п'яти хвилин, і за цей час вони не зростили навіть десяти слів. Споглядаючи дубове крісло, усі люди ніяк не могли усвідомити того факту, що дивна істота, яка ще недавно ним володіла, повна життя та геройства, тепер була просто трупом. Ось склянка, з якої він щойно пив. Там лежав попіл із люльки, яку він курих, можна сказати, роблячи останню затяжку. Коли поважні бюргери замислилися над цими речами, то осягнули страшне усвідомлення невизначеності людського існування, і кожен відчував, що земля, на якій він стоїть, уже не настільки стійка після такого жахливого випадку.

Однак оскільки більша частина товариства сповідувала цінності, які дозволяють людині стійко протистояти нещастям своїх сусідів, то їм незабаром вдалося змиритися з трагічним кінцем морського вовка. Корчмар був щасливий, що бідолаха встиг оплатити свій рахунок ще до того, як пішов.

— Він прийшов у шторм і пішов у шторм, він прийшов уночі й пішов уночі, невідомо звідки і невідомо куди. Та я знаю, що він пішов у море на своїй скрині і, можливо, десь

висадиться, щоб докучати людям в іншій стороні світу! Хоча й тисячу разів жалкую, — додав господар, — що він потрапив у скриню до Деві Джонса[7] і не залишив натомість свою морську скриню тут.

— Його скриня! Святий Миколаю, рятуй нас! — верескнув Пічі Прау. — Та я б не залишив цю морську скриню в своєму будинку за жодні гроші, можу вас запевнити, що він приперся б по неї вже наступної ночі й заповнив примарами всю оселю. А те, як він подався в море, викликає в моїй пам'яті випадок, що трапився з кораблем шкіпера Ондердонка, коли він плів із Амстердама.

Під час однієї бурі загинув боцман, небіжчика загорнули в парусину, поклали в його власну морську скриню і кинули за борт, але в поспіху забули проказати над ним молитву. Аж раптом буря розговілася і загуркотіла ще дужче, ніж будь-коли, і матроси побачили мерця, який сидів на скрині, поставивши плащаницю за вітрило. Він наблизився до корабля, а хвилі розбивалися об корму, немовби викрешуючи вогонь. Так вони трималися день у день і ніч у ніч, очікуючи, що будь-якої миті їх спіткає кораблетроща, і щовечора спостерігали за мерцем, який плів верхи на своїй морській скрині, та всіляко намагалися позбутися його, чули його свист у завиванні вітру, і той, здавалося, насилав велетенські хвилі, які могли б затопити корабель, якби моряки не позатуляли вчасно всі ілюмінатори та люки. Це тривало доти, поки вони не втратили його в тумані Ньюфаундленду, вирішивши, що той зрештою скерував свій плавзасіб на острів Покійника. Ось що означає поховати чоловіка в морі, не промовляючи над ним молитву.

Гроза, яка дотепер стримувала компанію, вщухла. Годинник із зозулею в залі прокукав північ. Кожен відвідувач поквапився до виходу, адже ці мирні бюргери нечасто засиджувалися до такої пізньої години. Коли вони вийшли, то побачили небо знову спокійним. Шторм, який ще недавно затягував його, полетів далі за видноколо, яскраво засвітив півмісяць, дуже схожий на срібну лампу, що висіла в хмарному палаці.

Страшна подія цієї ночі та їхні лячні оповідки залишили забобонні відчуття в думках кожного учасника розмови. Вони час від часу кидали боязкі погляди на місце, де зник моряк, майже готові побачити, як той пливе хвилями на своїй скрині. Дрімотні промені виблискували на воді, але все було спокійне в тому місці, де нещасний пішов на дно. Товариство гуртувалося разом у маленьку юрбу, повертаючись додому. Особливо коли проходили через пустир, де було вбито чоловіка. І той, кому треба було йти найдалі і хто мав завершити свою мандрівку на самоті, — попри те, що був гробарем, котрий, здавалося, повинен був звикнути до примар і привидів, — волів пройти довший шлях в обхід, лише б не проходити через добре знайомий йому церковний цвинтар.

Вольферт Веббер приніс додому цілий лантух історій і переказів, над якими варто було помізкувати. Його розум цілковито захопили ті казкові оповідки. А потім ще ті горщики з купою грошей із іспанських скарбів, похованих тут і там, серед скель і в бухтах цього дикого берега, остаточно замакітрили йому голову.

— Блаженний Святий Миколаю! — бурмотів чоловік упівголоса. — Чи можливо

знайти хоча б одну з цих золотих скарбничок і таким чином мерщій збагатитися, в одну мить. Як важко жити в такій скруті й день у день заробляти собі на кусень хліба, у той час як один щасливий удар лопати зможе дати мені змогу їздити у власній кареті все життя!

Коли він перебрав у своїх думках все те, що йому нагородили про неймовірну пригоду з Чорним Рибалкою, його уява цілковито видозмінила цю повість. Чоловік бачив у банді червоних ковпаків не що інше, як зграю піратів, котрі сховали свою здобич, а спожитий алкоголь схиляв його до прагнення напасти на слід цього приголомшливого багатства. Хвора фантазія всі речі забарвлювала в золотий колір. Вольферт почувався жадібним мешканцем Багдада, очі котрого були змащені магічною маззю дервіша, що давала змогу бачити всі скарби, закопані в землі. Шкатулки, повні коштовностей, скрині золотих зливків, мішки чужинських монет, здавалося, тягнулися до нього і благали визволити із тих набридливих могил.

Чим більше він розпитував про місця, в яких, як подекували, з'являвся Татусь Червоний Ковпак, тим більше і більше утверджувався у своїх здогадах.

Він дізнався, що це місце не раз навідували досвідчені шукачі скарбів, котрі чули історію Брудного Сема, але ніхто з них так і не досягнув успіху. Навпаки, кожного спіткала якась нещаслива чи недобра несподіванка. Це тому, вирішив Вольферт, що вони взялися до роботи в неналежний час і без належних церемоній. Останню спробу здійснив такий собі Кобус Квакенбос, котрий копав упродовж усієї ночі, і його супроводжували просто неймовірні труднощі. Як тільки він викидав із ями одну лопату землі, то якісь невидимі руки кидали туди дві натомість. Проте він таки дістався до залізної скрині — і тієї ж миті довкола здійнялося страхотливе ревіння та шаленство, навколо ями біснувалися якісь потойбічні істоти, а на бідолаху звалився цілий град ударів киями, що хутко викурило його із забороненого місця. Про це Кобус Квакенбос оголосив на своєму смертному ложі, щоб не залишалося жодних сумнівів у тому, що сталося. Це був чоловік, котрий багато років присвятив пошукам скарбів, і вважалося, що він би таки досяг жаданого, якби раптом не помер від запалення мозку в якомусь притулку.

Вольферт Веббер зараз особливо потерпав від тривоги та нетерплячки. Він боявся, щоб якийсь авантюрист-суперник не пронюхав про закопане золото, і тому вирішив таємно навідати рибалку-негра й отримати від нього інформацію про місце, в якому той став свідком загадкової сцени поховання. Сема було легко знайти, адже він належав до тих старих пересічних осіб, які живуть в одному місці, поки не здобудуть собі авторитет у суспільстві й не стануть у певному розумінні публічними персонами. Не було жодного підлітка в цьому містечку, який би не знав, хто такий Брудний Сем-рибалка, і не вважав, що має право знущатися над старим негром. Сем жив як амфібія, більше нагадував рибу, ніж людину. Він нидів уже понад півстоліття на березі затоки та в рибальських угіддях Саунду. Більшу частину свого часу гаяв на воді й у воді, особливо біля Брами Пекла. А в негоду його можна було прийняти за одну з тих примар, які колись заселяли цю протоку. Там він стовбичив будь-коли, практично весь час. Іноді у

своєму човнику кидав якір серед вирів або пірнав, як акула, до затопленого корабля, де, як вважається, мало бути найбільше риби. Часом сидів на камені годину за годиною, спостерігаючи за туманом і мжичкою, як самотня чапля, що чигає на свою здобич. Він добре знав кожну діру та закуток Саунду — від Волабауту до Брами Пекла і від Брами Пекла до Каменя Черепа. Навіть жартували, що він знає християнське ім'я кожної риби в річці.

Вольферт знайшов старого в своїй хижі, не набагато більший за собачу буду. Вона була грубо складена з уламків дерев після кораблетрощ та прилюдного галуззя, виловленого в річці, на скелястому березі, біля підніжжя старого форту, майже в тому самому місці, що відоме зараз як Батарейний мис. Стійкий рибний запах заповнив усе довкола. Весла, байдарки та вудки були сперті на стіну споруди. На піску сохла сітка. Човник був витягнутий на берег. А на порозі свого обійстя лежав Брудний Сем, вдаючись до справжньої негритянської розкоші — сну на сонці.

З часів молодечої пригоди Сема минуло багацько років, і сніг багатьох зим вибілів скуйовджену вовну на його голові. Проте чоловік добре пам'ятав усі тодішні обставини, бо його часто просили ще раз і ще раз переказувати їх. Правда, його варіант розповіді дуже відрізнявся у багатьох деталях від того, що розповів Пічі Прау, але таке часто стається навіть із фаховими істориками. Однак про подальші спроби шукачів скарбів Сем нічого не знав. Це було поза його компетенцією. Тому обережний Вольферт не став наполягати розповісти більше з цього приводу. Його єдиним бажанням було спонукати старого рибалку знову побувати в тому місці, і він зумів легко досягти свого. Тривалий час, який спливав відтоді, як із Семом трапилася нічна пригода, встиг розвіяти його старі страхи, пов'язані з лихим місцем, а обіцянка невеликої винагороди миттю змусила відмовитися і від сну, і від сонячного проміння.

Приплив не сприяв негайному здійсненню експедиції водою, а Вольферту так свербіло від нетерплячки, щоб дістатися до обіцяної землі, що він не міг чекати відпливу, тому вони вирушили суходолом. Прогулянка довжиною у чотири-п'ять миль привела їх до лісу, який на той час вкривав більшу частину східної частини острова. Це було неподалік від милої долини Блумендаль. Тут вони натрапили на довгу стежину, що бігла серед дерев і кущів, щільної порослі бур'янів і пирію. Нею, мабуть, рідко користувалися. І затінок, який там панував, більше нагадував сутінки. Дикий виноград обплутував їх, а лоза хльостала по обличчю. Терен та шипшина хапали за одяг. Полоз перетнув їм шлях, попереду прострибала плямиста жаба, а неспокійний дрізд сварився з ними з заростів. Якби Вольферт Веббер начитався романтичних легенд, то подумав би, що вступає в заборонену, зачаровану землю або що якісь охоронці не дають йому дістатися до захованих скарбів. Як би там не було, усамітненість цього місця та пов'язані з ним дикі історії все ж вплинули на його уяву.

Дійшовши до кінця стежки, вони опинилися поблизу берега Саунду, в своєрідному амфітеатрі, оточеному лісовими деревами. Тут колись була галявина, але тепер вона заросла терном і бур'яном. З одного боку, безпосередньо на березі річки, стояла зруйнована будівля, трохи краща за купу сміття, з якої, як самотня вежа, стирчав

димар. Біля підніжжя споруди текла вода, а дикі дерева купали свої гілки в морських хвилях.

Вольферт не мав жодних сумнівів, що це хатинка Татуса Червоного Ковпака, і згадав розповідь Пічі Прау. Наближався вечір, і світло, що зрадливо падало в цьому місці, надавало таємничості і створювало всі підстави для того, щоб викликати якесь приголомшливе відчуття страху або забобонності. Нічний яструб, що ширяв у височині, кричав пронизливо та зловісно. Дятел туркотів десь самотньо, дірявлячи порожнє дерево, а якась вогняна птаха промайнула своїм червоним оперенням. Усе створювало атмосферу понурості та таємничості.

Подорожні підійшли до тину, який колись огороджував сад, що простягнувся вздовж підосви скелястої гряди і був не набагато кращим за зарості бур'янів. Тут і там траплялися кущ троянд, персикове чи сливове дерево, здичавіле й укрите мохом. У глибині саду біля берега вони знайшли якусь споруду, обернену фасадом до води, що дуже нагадувала комору. Двері, хоч і зогнили, але все ще були міцні, і здавалося, що їх нещодавно ремонтували. Вольферт штовхнув ті двері. Вони заскрипіли на не змашених петлях, і зайда напорвся на щось подібне на скриню. Щось гупнуло, і додолу покотився череп. Вольферт відсахнувся, але Сем пояснив, що це сімейний склеп однієї дуже старої голландської родини, яка колись володіла цією садибою. Це пояснення підтвердили труни різних розмірів, складені всередині. Сем був знайомий із цією місциною відтоді, коли був ще хлопчиком, і тепер знав уже, що перебуває недалеко від того місця, яке вони шукали.

Відтак чоловіки пішли далі до краю води, здираючись по виступах скель, часто хапаючись за кущі та виноградну лозу, щоб не зірватися в глибокий і бурхливий потік. Зрештою, вони вигулькнули у невеликій бухті, точніше заглибині в березі. Вона була захищена крутими скелями і так щільно заросла дубами та каштанами, що її майже не можливо було помітити. Берег полого спускався всередині бухти, але потік вирував там глибоко, чорно і стрімко уздовж усіх виступів. Сем зупинився. Він підняв над головою те, що колись було капелюхом, і почухав потилицю, розглядаючи цей закуток. Аж тут він зненацька ляснув у долоні, радісно подався вперед і вказав на велике масивне залізне кільце, міцно вбите в скелю, саме там, де лежала широка кам'яна плита, до якої зручно було причалити. Це було те саме місце, де висадилися червоні ковпаки. Роки змінюють швидкоплинні речі, але камінь і залізо стійкіше протистоять часу. Пильно придивившись, Вольферт помітив кілька хрестиків, висічених у скелі над кільцем, і не мав сумнівів, що це якийсь таємничий знак. Старий Сем тепер уже легко знайшов ту навислу скелю, під якою ховав свій човен у час грози. Тим не менш, простежити шлях тієї опівнічної банди було складнішим завданням. Тоді розум рибалки настільки полонили події й учасники драми, що чоловік не зосереджувався на місцині, яка вночі виглядала зовсім інакше, ніж удень. Після того, як супутники поблукали якийсь час, вони таки вийшли на прогалину серед дерев, що, як вважав Сем, нагадувала потрібне місце. З одного боку там була гора з помірним схилом, який, на думку Сема, міг бути саме тим хребтом, з якого він наглядав за зайдами. Вольферт ретельно досліджував

ландшафт і довго розглядав три глибоко висічених у скелі хрестики, подібні до вибитих над залізним кільцем, але майже повністю зарослих мохом. Його серце радісно тріпотіло, бо чоловік уже не сумнівався, що це особисті позначки буканьєрів, котрі так мітили місця, де ховали свої скарби. Тепер усе, що залишалося, це визначити точне місце, бо інакше довелося б копати навмання, щоб дістатися до здобичі, адже в нього вже був досвід безрезультатної праці. Проте тут Сем був цілком безсилим: у його голові роїлися різноманітні думки, а спогади геть плуталися. То він заявляв, що це трапилося біля стовбура міцного тутового дерева, то — що біля великого білого каменю або під маленьким зеленим горбочком неподалік від виступу гірської гряди. Урешті-решт Вольферт уже сам собі дивувався, не те що провіднику.

Вечірні тіні схилялися над лісом, обриси скель і дерев суцільно зливалися. Либонь, було занадто пізно, щоб пробувати відшукати щось за дня. Та й, власне кажучи, Вольферт не підготувався належно, не прихопив ніякого інструменту для своїх досліджень. Тому вдовольнившись тим, що потрібне місце знайдене, він узяв до уваги всі примітні орієнтири, щоб мати змогу знову впізнати його, і подався додому, вирішивши негайно ж узятися до справи, яка обіцяла золоті гори.

Найбільше занепокоєння, яке поглинуло всі почуття, через якийсь час вляглося, поки вони поверталися з цього зачарованого місця, фантазія Вольферта запрацювала, викликаючи до життя тисячі образів і химер. Йому привиджувалися пірати, що висять на ланцюгах і хитаються чи не на кожному дереві, і він майже не сумнівався, що бачив іспанського гранда з перерізаним горлом від вуха до вуха, котрий повільно підіймається з могили і трясє в повітрі лантухом із грішми.

їхній шлях назад пролягав через закинутий сад, і нерви Вольферта розхиталися до такої міри, що варто було спурхнути птасі, зашурхотіти листю або впасти горіхові, чоловіка охоплював страх. Коли супутники вийшли за межі саду, вони побачили віддалік якийсь силует, що повільно просувався по одній зі стежок, зігнувшись під важкою ношею. Мандрівники зупинилися й уважно стежили за незнайомцем. Той носив вовняний ковпак, і що найтривожніше, дуже яскравої червоної барви. Чоловік пересувався повільно, піднявся на гору і зупинився якраз біля склепу. Перед дверима він озирнувся навколо. Вольферт занімів з переляку, коли впізнав у прибульці потопельника-буканьєра. Він аж скрикнув від жаху. А пірат повільно підняв свій залізний п'ястук і мовчки пригрозив їм.

Вольферт не став зупинятися, щоб побачити більше, і побіг так хутко, як тільки його могли нести ноги. Сем неухильно гнав за своїм наймачем, і всі його давні страхи повернулися. Чоловіки продиралися крізь кущі та гілки, жахливо лякаючись, коли чіплялися за якісь колючки, що дерли їхню одягу. Вони змогли видихнути, лише коли здолали свій шлях через цей небезпечний ліс і нарешті вибігли на биту дорогу, що вела до міста.

Минуло кілька днів, перш ніж Вольферт зміг зібрати достатньо мужності, щоб взятися до справи, настільки він був наляканий тим, що побачив мертвого моряка. Скільки хвилювань йому довелося пережити! Чоловік нехтував усіма своїми

обов'язками, вештався днями похмурий і знервований, цілком втративши апетит. Він блукав у своїх думках та словах і вигадував тисячу нісенітниць. Його спокій був порушений, і коли він засинав, то жахіття у вигляді величезної грошової торби тиснуло йому на груди. Бідолаха бурмотів про гори грошей, уявляв, як особисто розкопує скарб, розкидав постільну білизну праворуч і ліворуч, вважаючи, що вигрібає землю з ями, кидався під ліжку у пошуках скарбу, і йому здавалося, що витягає звідти горщик золота.

Пані Веббер та її донька впали у відчай, спостерігаючи це повернення до безумства. Є два родинні оракули, до послуг яких вдаються голландські газдині в усіх сумнівних і незрозумілих випадках, — священик і лікар. Цього разу віддали перевагу лікарю. Жив-був тут один маленький, темнолиций лікар, відомий серед бабусь Манхеттена майстерністю не лише у своєму фаху, але й у всіх питаннях дивної та загадкової природи. Ім'я його було Кніппергаузен, але він був більше знаний як Високовчений Німецький Лікар.^[8] Бідні жіночки стали шукати його поради та допомоги, щоб вилікувати хвору фантазію Вольферта Веббера.

Вони застали лікаря, коли той сидів у своєму маленькому кабінеті, одягнений у темні камлотові шати та чорну оксамитову шапочку — подібну одіж носили Бургаве, ван Гельмонт^[9] та інші медичні світила. На носі в нього були зелені окуляри у чорній роговій оправі, він цілковито занурився в якийсь німецький фоліант, який, здавалося, робив його мармизу ще смаглявішою. Лікар вислухав їхню розповідь про симптоми недуги Вольферта дуже уважно. А коли вони згадали про його марення грошима, маленький чоловічок пильно нашорошив вуха. Який жаль, бідні жіночки! Як мало вони знали того, у кого просили допомоги.

Доктор Кніппергаузен половину свого життя витратив на пошуки шляхів швидкого збагачення, у погоні за яким ми витрачаємо добрячу частину свого віку. Замолоду він провів кілька років у Гарцських горах у Німеччині, де випитав у гірників цінні підказки, що стосуються способів пошуку скарбів, закопаних у землі. Він також продовжив свої студії під керівництвом одного зайди-мудрагеля, котрий тямив у таємницях медицини, магії та шахрайстві. Тому голова ескулапа була вщент забита всілякими містичними знаннями: він трохи петрав в астрології, алхімії та ворожінні; знав, як знаходити вкрадені гроші й виявляти приховані джерела води. Одним словом, завдяки темній природі своїх знань він набув слави Високовченого Німецького Лікаря, якого прирівнювали майже до чаклуна. Лікар часто чув чутки про скарби, заховані в різних частинах острова, і давно бажав натрапити на їхній слід. Заледве йому розповіли химери Вольферта, про його марення наяву й уві сні, як він одразу ж збагнув, що мова йде про виразні симптоми шукача скарбів, тому не став гаяти час на подальші, пустопорожні, на його думку, теревені. Вольферт довгий час замовчував таємницю золота, але сімейний лікар вважався таким собі сповідником, тому він втішився можливістю облегшити душу. Але замість того, щоб лікувати пацієнта, медик і сам занедужав. Усе, що він вивідав, пробудило в ньому неймовірну жадібність. Він навіть не сумнівався, що гроші закопані десь поруч під таємничими хрестиками, і запропонував

Вольферту долучитися до пошуків. Він проінформував пацієнта про те, що в таких експедиціях варто дотримуватися суворої таємниці й обережності, гроші можна викопати лише вночі, дотримуючись певних церемоній та обрядів, як-от спалювання зілля та промовляння містичних заклять. І до всього цього шукачам скарбів просто необхідно прихопити спеціальну рамку, що має чудову властивість вказувати на потрібне місце на поверхні землі, де закопані скарби. Оскільки доктор доклав чимало зусиль, щоб здобути свої знання, саме він удався до всіх необхідних приготувань, і оскільки фаза Місяця була сприятливою, він зобов'язався виготовити потрібну рамку до призначеної ночі.[\[10\]](#)

Серце Вольферта затріпотіло від радощів, коли він познайомився з таким вчителем і славетним помічником. Вони все робили таємно, але надійно. Лікар часто консультувався зі своїм пацієнтом, а добрі жіночки тішились, що ці візити мають заспокійливу дію. Тим часом потрібна рамка, чарівний ключ до секретів природи, була виготовлена належним чином. Лікар доклав усіх своїх знань до цього приготування, а Брудний Сем аж згоряв від нетерплячки потрапити знову на те старе місце, попрацювати лопатою та киркою, відкопуючи скриню з незліченними скарбами, в існуванні яких вони вже не сумнівалися.

Нарешті настала ніч, призначена для цієї небезпечної вилазки. До того, як Вольферт залишив свій будинок, він порадив дружині та доньці лягати спати і не перейматися, якщо він не повернеться до ранку. Але меткі жіночки, коли їм порадили не тривожитися, природно, відразу ж запанікували. Вони вловили щось небуденне в такому запевненні. Усі їхні страхи щодо непостійності розуму чоловіка повернулися з десятикратною силою: вони благали його, щоб не виходив на нічне повітря через небезпеку застуди, але все було марно. Коли Вольферт на чомусь затявся, то було непросто вибити його із сідла. Була тиха зоряна ніч, коли шукач скарбів вийшов зі свого обійстя. Він насунув на голову ширококрисого капелюха, підв'язавши його під підборіддям хусткою доньки, щоб захиститися від нічної вогкості, а пані Веббер накинула довгий червоний плащ на плечі чоловіка і застібнула його на шиї.

Лікар був не менш ретельно оснащений та одягнений руками своєї домогосподарки, уважної фру Ільзи, і вирушив у дорогу у своєму камлотському балахоні замість звичного костюма. Мав на голові чорну оксамитову шапочку під каптуром, товстий фоліант із застібками під пахвою, кошик із зіллям і сушеними травами в одній руці й рамку в іншій.

Великий церковний годинник відбив десяту, коли Вольферт із лікарем проходили церковним подвір'ям, і нічний сторож хрипким голосом прокричав протяжно і сумно:

— Усе гаразд?

Глибокий сон охопив непоказне і маленьке містечко. Ніщо не порушувало цієї жаскої тиші, хіба що гавкнув якийсь бездомний собака або чулася серенада якогось романтичного кота. Правда, Вольферту не раз здавалося, що він чує звук чийось прихованих кроків назирці за ними. Та це, можливо, було просто відлуння їхньої власної ходи, що лунало на тихій вулиці. Одного разу йому також примарився якийсь

довготелесий силует, що переслідував їх. Він зупинявся, коли зупинялися вони, і йшов далі, коли рушали вони. Але туман і зрадливе світло лампи відкидали такі химерні відблиски та тіні, що це все могло бути лише породженням бурхливої уяви.

Вони знайшли негра-рибалку, котрий чекав на них і кутив люльку на кормі свого човника, пришвартованого прямісінько перед його маленькою хижою. На дні каное лежали кирка та лопата, а також потайний ліхтар і глиняний глечик хорошого голландського міцного напою, в який чесний Сем, без сумніву, вірив більше, ніж доктор Кніппергаузен у своє зілля.

Отож, трійко цих сміливців залізли до човника і подалися в нічну експедицію, проявивши таку непересічну мудрість і відвагу, що їх можна було б порівняти з трьома мудрагелями з Готема, [\[11\]](#) котрі вийшли в море в чаші. Приплив підіймався і швидко заповнював Саунд. Течія несла мандрівників, і ті майже не бралися за весла. Місто лежало в мороці. То тут, то там спалахував слабкий вогник у вікні котрогось хворого, або в ілюмінаторі якогось суденця, що хиталося на якорі. Жодна хмара не затьмарила зорі на бездонному небосхилі, вогні яких віддзеркалювалися на поверхні безтурботної річки. Спалахнув метеорит, прокладаючи собі блідий шлях у тому ж напрямку, в якому пливли подорожні, і лікар визнав це дуже сприятливою ознакою.

Через якийсь час вони пропливали повз Корлірський мис із сільською корчмою, на якому й сталася згадана жахлива нічна пригода. Родина корчмаря, мабуть, уже спочивала, в будинку було темно та тихо. Вольферт відчув, як мороз пробіг його спиною, коли вони минули те місце, в якому зник буканьєр. Чоловік вказав на нього доктору Кніппергаузену. Їм навіть здалося, що вони бачать човен, який ховається в цьому місці, але берег відкидав таку тінь на прибережну воду, що не можна було зовсім нічого розгледіти. Вони ще не просунулися далеко, коли вчули тихі відзвуки далеких весел, ніби хтось дуже обережно гріб. Сем із подвоєною енергією наліг на весла, і, знаючи всі вири та течії потоку, незабаром залишив своїх переслідувачів, якщо такі були, далеко позаду. Через якийсь час вони перетнули бухту Черепахи і затоку Кіпа, потім пірнули в глибоку тінь Манхеттенського узбережжя і швидко попливли вздовж берега. Нарешті Сем завів свій човник у маленьку бухточку, густо засаджену деревами, і миттю прив'язав її до знайомого залізного кільця. Вони висадилися, засвітили ліхтар, зібрали знаряддя праці та стали повільно продиратися крізь кущі. Будь-який звук лякав мандрівників, навіть їхні власні кроки по сухому листі. А тривожне "пугу-пугу" сови з розбитого димаря обійстя Татуса Червоного Ковпака змусило їхню кров застигнути.

Незважаючи на надмірну обережність Вольфєрта, котрий запам'ятовував якісь орієнтири, вони ще довго не могли знайти потрібне місце серед дерев, де мав бути закопаний скарб. Аж нарешті таки дісталися до того виступу скелі. Вольфєрт оглянув його схил, присвічуючи собі ліхтарем, і впізнав три містичні хрестики. Їхні серця забилися просто шалено, адже на них чекало доленосне випробування, від якого залежали всі сподівання.

Ліхтар тримав Вольфєрт Веббер, а лікар витягнув свою рамку. Це була невеличка паличка, кінці якої він міцно тримав у руках і середина якої стирчала догори. Лікар

совав своїм інструментом на певній відстані від землі з місця на місце, але якийсь час не було жодного ефекту. Вольферт спрямував на супутника світло ліхтаря, міцно його тримаючи, і стежив за діями лікаря, затамувавши подих. Поступово рамка стала повільно обертатися. Лікар стиснув її ще дужче, його руки тремтіли від збудження. Знаряддя продовжувало повільно обертатися, поки середина рамки не перемістилася перпендикулярно до землі і не перевернулася вниз. Вона вказувала на одне місце так само чітко, як голка компаса на північ.

— Це те місце! — зронив лікар ледве чутно.

Серце Вольферта підскочило йому аж до горлянки.

— Будемо копати? — спитав Сем, хапаючи лопату.

— Potstausends,[\[12\]](#) ні! — поспішно заперечив маленький лікар.

Він звелів своїм компаньйонам триматися ближче і зберігати повну тишу. Треба було вжити певних запобіжних заходів і виконати ритуал захисту від злих духів, які стережуть закопаний скарб, щоб ті не завдали їм шкоди. Після цього медик обвів колом зазначене місце, всередині якого опинилися всі троє. Потім він зібрав сухі гілочки та листя і розпалив багаття, в яке кинув якесь зілля та сушені трави, що приніс у своєму кошику. Піднявся густий дим, який розповсюдив їдкий запах, віддавало сіркою та гуаровою камеддю, можливо, це було приємно для нюхових рецепторів духів, але той запах мало не задушив бідного Вольферта і викликав у нього кашель та чхання, від чого аж гай загудів. Доктор Кніппергаузен розстебнув свій фоліант, який носив під пахвою, там був надрукований червоними та чорними літерами якийсь текст німецькою. Поки Вольферт тримав ліхтар, лікар насунув на свій ніс окуляри і прочитав кілька заклять латинською та німецькою мовами. Тоді він наказав Семові взяти кирку та приступити до роботи. Твердий ґрунт вперто пручався, підтверджуючи, що його багато років не турбували. Пробившись крізь верхній шар, Сем дійшов до піску та гравію, вправно відкидав їх лопатою праворуч і ліворуч.

— Цить! — вигукнув Вольферт, котрому наче здалося, що хтось прямує по сухому листю і шурхотить у кущах.

Сем зупинився на мить, і присутні прислухалися. Але ніяких кроків так і не почули. Лише кажан пролетів над ними в тиші, якась птаха вирвалася зі свого гнізда, налякана світлом, що виблискувало серед дерев, і покружляла над полум'ям. У панівній тиші лісу вони могли розрізнити лише гуркіт потоку вздовж скелястого берега та ревіння бурунів Брами Пекла.

Сем продовжив свою роботу і вже викопав чималу яму. Лікар стояв на краю, читаючи час від часу формули з чорного аркуша книжки або кидаючи у вогонь ще зілля і трави. А Вольферт із тривогою зазирає у яму, не спускаючи з очей жодного руху заступу. Той, хто спостерігав би за цією сценою та побачив дивним чином запалене багаття, ліхтар, у світлі якого видніється червона мантія Вольферта, міг би помилково визнати невеличкого лікаря за якогось огидного мага, котрий проказує свої закляття, а сивочолого Сема — за чудернацьке створіння, що слухняно виконує накази свого господаря.

Незабаром лопата рибалки вдарилась об щось, що зазвучало порожнисто. Цей звук завібрував у серці Вольферта. Негр повторив свою спробу заступом.

— Це скриня, — запевнив Сем.

— Повна золота, я цього заслужив! — верескнув Вольферт і ляснув у долоні.

Як тільки він вигукнув ці слова, його слух вловив якийсь нечіткий шурхіт згори. Він глипнув туди — і маєш! У світлі ватри він, здавалося, побачив над скелею хиже обличчям буканьєра-потопельника, котрий криво всміхався.

Вольферт залемментував і впустив ліхтар. Його паніка передалася супутникам. Негр вистрибнув із ями, лікар кинув книжку в кошик і взявся молитися німецькою. Усі були нажахані та в сум'ятті. Багаття згасло, ліхтар також. У поспіху шукачі кидалися і натикалися один на одного. Вони вирішили, що це цілий легіон демонів напав на них, і в мерехтінні жаринок бачили якісь химерні постаті, дивовижні силуети в червоних ковпаках, які біснувалися і верещали навколо. Лікар побіг в один бік, Брудний Сем — в інший, а Вольферт кинувся до води. Коли він занурився в хаші, розсуваючи кущі та гілки, то відчув, що хтось переслідує його.

Чоловік сторчголов погнав уперед. Та йому вже наступали на ноги. Нещасний відчував, як хтось хапає його за поли плаща, аж раптом на його переслідувача напали. Почалася жорстока сутичка і боротьба, постріл із пістолета на мить освітив скелю та кущі й показав силуети двох людей, які запекло зчепилися. У темряві бійка продовжилися — супротивники душили один одного, задихалися та стогнали, а також качалися серед гірського каміння. Звучали ричання та вигуки, в яких можна було розчути прокляття, а Вольфертові здалося, що він упізнав голос буканьєра. Він охоче утік би, але опинився на краю прірви і не мав куди подітися.

Вороги знову схопилися на ноги та поновили свою боротьбу і лише сила та витривалість могла вирішити це протистояння. Аж тут один із супротивників зірвався з обриву й упав у глибокий потік, що клекотів унизу. Вольферт почув, як щось булькнуло та якесь незрозуміле галасливе бурмотіння, але темрява ночі приховала те, що відбувається, від його погляду. Швидкість течії миттєво змила все без сліду. Один із ворогів був знищений. Але чи не був і другий ворогом Вольферта, адже вони обоє могли бути його супротивниками? Чоловік почув, як надходить той, хто залишився в живих, і його душа втекла в п'яти. Він побачив силует на фоні скелі, яка проступала на горизонті, незнайомиць наближався. Помилки бути не могло, це той буканьєр. Куди тікати! З одного боку урвище, вбивця з іншого. Ворог наближався, він був уже поряд. Вольферт намагався зісковзнути скелею, але його плащ за щось зачепився і тепер душив чоловіка за шию. Зависнувши в повітрі, він напружив ноги, щоб позбутися мотузки, якою турботлива дружина зав'язала йому плаща на шиї. Вольферт подумав, що вже настала його остання година і вже віддавав свою душу в руки Святого Миколая, як мотузка тріснула і він покотився вниз, вдаряючись об каміння, з куща на кущ. Червоний плащ залишився нагорі, він майорів, як кривавий прапор на вітрі.

Збігло чимало часу, поки Вольферт прийшов до тями. Коли він розплющив очі, то побачив, як радісні промінчики ранку заповнили небо. Він виявив, що лежить на дні

човна, добряче потовчений. Спробував сісти, але йому було надто болісно і неприємно рухатися. Якийсь приязний голос запропонував лежати і не рухатися. Він звернув погляд у той бік і побачив Дірка Вальдрона, який пішов назирці за шукачами скарбів на настирливе прохання пані Веббер та її доньки, котрі з похвальною цікавістю для своєї статі проникли у таємницю консультацій Вольферта з лікарем. Дірк плів на певній відстані, наглядаючи за маневрами рибалки, і прибув якраз вчасно, щоб врятувати невдачу від його переслідувача.

Так закінчилася ця небезпечна експедиція. Лікар і Брудний Сем незабаром повернулися назад на Манхеттен, і кожен з них мав свою окрему версію страшної пригоди, яка сталася з ними. Що ж стосується бідного Вольферта, то замість того, щоб повернутися з перемогою, з лантухами, повними золота, його доправили додому на ношах у супроводі ватаги цікавих підлітків. Дружина та донька побачили цей осоружний почет на відстані, здійняли на ноги всіх сусідів своїми зойками, бо подумали, що бідний чоловік наклав на себе руки в черговому нападі шаленства. Однак, збагнувши, що він ще живий, хутко поклали його до ліжка, біля якого розсілися старі матрони з усієї округи, щоб визначити, як треба лікувати хворого. Усе містечко гуділо про випадок із шукачами скарбів. Багато людей відвідали місце тих нічних пригод, але, незважаючи на те, що знайшли його, не виявили там нічого, вартого їхньої уваги. Дехто стверджував, що знайшов уламки дубової скрині з залізною лядою, від яких тхнуло золотом. Казали також, що в старому родинному скелі знайшли сліди тюків і ящиків, але це було дуже сумнівно.

Правду кажучи, таємницю всієї цієї історії так і не розгадали до цього дня. Чи був там якийсь скарб, колись справді закопаний у тій місцині, чи ні, а якщо так, то чи забрали його ті, хто й закопав? А, може, він і досі лежить там під охороною гномів і злих духів, поки хтось належним чином не візьметься до пошуків, про це все можна лише гадати. Зі свого боку, я схиляюся до останньої думки, і не сумніваюся, що велетенські скарби лежать поховані і там, і в багатьох інших місцях цього острова та поблизу нього, закопані в часи буканьєрів і перших голландських колоністів. І я щиро рекомендував би багатьом своїм співгромадянам зайнятися пошуками, якщо вони не мають якоїсь іншої роботи.

Висувалося багато гіпотез і про те, ким був дивний морський вовк, котрий упродовж тривалого часу верховодив маленькою ватагою на Корліровому мисі. Бо й зник він дивно, і з'явився знову за страшних обставин. Одні вважали, що він був контрабандистом і допомагав своїм товаришам вивантажувати товар у скелястих бухтах острова. Інші, що він був піратом, одним із найдавніших соратників Кідда або Брейді, і повернувся, щоб видобути скарби, раніше закопані в околицях. Єдиною обставиною, яка проливає хоч якесь світло на це таємниче питання, було повідомлення про дивне на вигляд судно, схоже на піратське, яке помічали впродовж кількох днів, з нього ніхто не висаджувався і нічого не повідомляв про себе місцевій владі. Але вночі човни шмигали туди-сюди, а корабель бачили, як він зупинився при вході в гавань наступного ж сірого світанку після невдачі наших шукачів скарбів.

Я також не можу не згадати ще одну розповідь, яку я скоріше вважаю апокрифічною, про те, що буканьєра, котрого вважали потопельником, бачили вдосвіта з ліхтарем у руці верхи на своїй великій морській скрині, коли той пропливав крізь Братину Пекла, а навколо нього гуркотіло та завивало з подвійною люттю.

Поки весь пліткарський світ поринув у теревені та чутки, бідний Вольферт лежав хворий і сумний у своєму ліжку, з побитим тілом і зраненою душею. Його дружина та донька зробили все, що могли, щоб перев'язати йому рани, як тілесні, так і духовні. Стара добра жінка не відходила від ліжка, постійно сиділа біля нього і плела з ранку до ночі. Донька ж нещасного виявила найбільше турбот про батька. їм також не бракувало уваги з боку сусідів. Що б там не казали про занепад дружби, коли хтось потрапляє в біду, Вебберів це зовсім не стосувалося. Дружина аж ніяк не могла нарікати на самотність, бо не одна сусідка покидала свою роботу, щоб долучитися до зграйки кумась біля обійстя Вольфєрта Веббера і дізнатися про його здоров'я та деталі тієї історії. До того ж ніхто не приходив із порожніми руками, несли відвар із молюсків, шавлії, бальзам чи інше зілля, пишаючись можливістю продемонструвати свою доброзичливість і лікарський хист. Через які тільки муки не пройшов бідний Вольфєрт, а все марно. Боляче було дивитися, як сили покидають його із дня в день. Він худнув на очах, ставав усе блідіший і блідіший та глипав на присутніх з-під старої ковдри, зшитї з клаптиків, оточений сонмом матрон, котрі люб'язно збиралися, щоб зітхати, стогнати та співчутливо споглядати на хворого.

Дірк Вальдрон був єдиною істотою, яка, здавалося, сонячно променіла в цій понурій оселі. Він приходив із веселим виглядом і бадьорим духом та намагався реанімувати згасаюче серце бідолашного шукача скарбів, але це не допомагало. Вольфєрт був цілковито зламаний. Якщо й бракувало чогось, щоб довести його до повного розпаду, то це повідомлення, яке надійшло в час його найбільших страждань. Місцева громада вирішила прокласти нову вулицю якраз посеред його капустяного поля. Тепер він не бачив більше нічого в майбутньому, крім бідності та руйнації. Адже йому доведеться позбутися останньої опори, городу своїх предків. Треба було б спитати, що ж тоді станеться з його бідними дружиною та дитиною?

Очі нещасного наповнилися слізьми, коли він помітив сумлінну Емі, котра снувала кімнатою одного ранку. Дірк Вальдрон сидів поруч. Вольфєрт схопив його за руку, вказуючи на доньку, і вперше за час недуги порушив мовчанку, якої раніше дотримувався.

— Я йду! — сказав він зненацька і похитав головою. — А коли піду, то моя бідна донька...

— Залиште її на мене, батьку! — запропонував Дірк мужньо. — Я про неї подбаю!

Вольфєрт підняв погляд на обличчя життєрадісного, енергійного хлопця і второпав, що ніхто не зможе краще попідкуватися про юнку.

— Що ж, — погодився старий, — тоді вона твоя! А тепер поклич нотаріуса, я запишу свою останню волю і помру.

Привезли правника — хитрого, галасливого, круглого, маленького чоловічка,

котрого хтось називав Роорбахом, а хтось Роллебуком. Побачивши його, жінки заголосили, бо вважали складання заповіту підписанням смертного вироку. Вольферт зробив слабкий рух, щоб ті замовкли. Бідна Емі сховала своє обличчя та горе у балдахіні. Пані Веббер знову взялася плести, щоб приховати свій відчай, але зрадила прозорою сльозою, яка мовчазно покотилася вниз і зависла на кінчику її гострого носа. А кіт, єдиний безтурботний член сім'ї, грався клубком вовни, що котився по підлозі.

Вольферт лежав на спині, його нічний ковпак сповз на чоло. Очі були заплющені, а на обличчя лягла печать смерті. Він просив, щоб нотаріус скінчив усе швидко, бо відчував, що кончина вже наближається і що немає багато часу. Правник приготував перо, розгорнув аркуш паперу і приготувався писати.

— Віддаю і заповідаю, — ледь чутно зронив Вольферт, — свою маленьку ферму...

— Що, всю? — вигукнув нотаріус.

Вольферт припідняв повіки і поглянув на правника.

— Так, усю, — підтвердив він.

— Весь великий шматок землі з капустою та соняхами, через який міська управа має намір протягнути головну вулицю?

— Саме так, — важко зітхнув Вольферт і впав на подушку.

— Бажаю радощів тому, хто її успадкує! — зауважив невеличкий нотаріус, усміхнувшись і потираючи руки.

— Що ви маєте на увазі? — поцікавився Вольферт, знову розплющивши очі.

— Бо він стане одним із найбільших багатіїв в окрузі! — не втримався Роллебук.

Щойно вмираючий Вольферт, схоже, зробив крок назад із порогу небуття: його очі знову загорілися, він піднявся на своєму ложі, відкинув убік свій червоний нічний ковпак і уважно зиркнув на правника.

— Що ви таке кажете? — вигукнув він.

— Повірте, адже я на цьому знаюся! — пояснив нотаріус. — Якщо це велике поле і цей шматок луку віддадуть під вулицю та наріжуть тут ділянки для будівництва, то перед тим, хто успадкує все це, будуть змушені знімати капелюха, як перед своїм благодійником.

— Правду кажете? — не повірив Вольферт, наполовину спускаючи одну ногу з ліжка. — Гадаю, що ще зарано виголошувати свою останню волю!

На подив усіх присутніх, вмираючий наче воскрес. Іскра життя, яка слабо мерехтіла в його тілі, спалахнула від свіжого палива — оливи радощів, яку низенький нотаріус влив у його душу. І вона знову розгорілася вогнем.

Дай людині серце, і вона миттю оживе! Минуло кілька днів, і Вольферт уже зміг залишити свою кімнату. А ще через кілька днів його стіл був загромождений теками справ, планами вулиць і ділянок для будівництва. Маленький Роллебук став його правою рукою та радником і постійно перебував поруч, і замість того, щоб складати заповіт, допомагав у приємнішій роботі. І справді, Вольферт Веббер перетворився на одного з тих гідних голландських містян Манхеттена, чия доля була залагоджена без їхніх особистих зусиль. Вони наполегливо трималися за свої спадкові акри, вирощуючи

ріпу та капусту в середмісті, заледве зводячи кінці з кінцями, доки міська управа жорсткою рукою не проклала вулиці через ті місця. І вони раптом прокинулися від летаргії і, на своє здивування, виявилися заможними людьми.

Минуло кілька місяців, і широка жвава вулиця пройшла через ділянку Вебберів, місце, де Вольферт мріяв знайти свій скарб. Його золотий сон здійснився. Він справді знайшов джерело багатства. Бо всі його батьківські землі були поділені на ділянки для будівництва й роздані в руки орендарям, і замість того, щоб збирати скупий урожай капусти, Вебберів засипали рясним врожаєм орендної плати. Тому в день оплати було приємно бачити, як мешканці стукають у його двері з ранку до ночі, кожен із невеликим капшуком грошей, золотим плодом землі.

Старовинний маєток пращурів все ще зберігся, але замість жовтого фасаду маленької голландської хатки посеред городу тепер стояв на початку вулиці найбільший будинок в околиці. Адже Вольферт розширив хатину добудувавши з обох боків, а зверху спорудив баню, або так звану чайну кімнату, куди можна було піднятися, щоб викурити люльку в спекотну погоду. З часом весь маєток наповнився нащадками Емі Веббер та Дірка Вальдрона.

Оскільки Вольферт був старий, багатий та огрядний, то він спромігся на чудову мальовану карету, запряжену парою чорних фландрійських кобил, хвости яких волочилися по землі. А щоб вшанувати джерело своєї величі, він звелів намалювати на дверцях круглу капустину і зробити напис "Ailes Korf", тобто "Все голова", чим хотів підкреслити, що піднявся лише завдяки роботі головою.

Доповнити свою велич йому вдалося через якийсь час, коли шановний Рамм Рапелі вирушив до своїх прабатьків. Вольферт Веббер успадкував після нього шкіряне крісло в корчмі на Корліровому мисі, де довго владарював, користуючись великою честю та повагою. І коли він розказував якусь свою побрехеньку, то йому беззаперечно вірили, а коли жартував, то щиро реготали.

Примітки

[1] Hell Gut (голл.) — пекельна діра.

[2] Дуже цікава розповідь про диявола і "камінь диявола", див. у мемуарах, прочитаних на з'їзді історичного товариства у Нью-Йорку після смерті пана Нікербокера його другом, відомим місцевим юристом. (Прим. авт.)

[3] Буканьери — пірати, котрі грабували колонії європейських держав (найчастіше іспанські, проте часто й французькі, голландські та британські) та торговельні і транспортні кораблі цих держав у районі Карибського моря у XVII ст.

[4] Маються на увазі буревісники. На думку моряків, буревісник є передвісником поганої погоди, надісланим Дівою Марією.

[5] Квакери — послідовники однієї з протестантських сект, заснованої Джорджем Фоксом близько 1650 р. і поширеної в Англії та США. Основна віра — вчення про внутрішнє світло. Квакери відкидають таїнства, ритуальні та формальні служіння. (Прим. ред.)

[6] Салемські відьми — дев'ятнадцять жінок, що були повішені в 1692–1693 роках за звинуваченням у чаклунстві в новоанглійському місті Салемі, одну було забито камінням, ще близько 200 осіб ув'язнено. Ця подія відома під назвою "полювання на салемських відьом". (Прим. ред.)

[7] Скриня Деві Джонса — так моряки називають могилу для моряків.

[8] Без сумніву, це той, про кого згадується в історії Дольфа Хейлігера. (Прим. авт.)

[9] Гермам Бургаве (1668-1738) — нідерландський лікар, ботанік і хімік, один із найвидатніших лікарів XVIII ст.; Ян Баптист Ван Гельмонт (1579-1644) — голландський натураліст, лікар і теософ-містик, котрий запровадив у наукову термінологію слово "газ".

[10] На додачу до цього рукопису пана Нікербокера було знайдено таку нотатку: "Про таких легковірів, котрі готові дивуватися таємницям природи, було написано багато божевільного, але я беззаперечно підтримую доктора Кніппергаузена, цілковито йому довіряючи. Не буду наполягати на ефективності його відкриттів у виявленні вкрадених речей, лікувальних каменів, слідів грабіжників і вбивць або навіть підземних джерел і струмків, хоча, гадаю, такі вміння не легко заперечити. Але в його потенціалі виявляти коштовні метали, закопані гроші й коштовне каміння не маю жодних сумнівів. Дехто стверджував, що рамка працює лише в руках тих людей, котрі народилися в певні місяці року, отже, астрологи зважали на вплив зірок, коли створювали такий талісман. Інші заявляли, що властивості рамки — або ефект випадковості, або шахрайство власника, або робота нечистого. У цьому переконував преподобний отець Гаспар Шотт у своєму трактаті про магію: "Факт і залізний аргумент свідчать про те, що перетворення енергії за допомогою рамки не є природним, однак призводить до зубожіння, отже, є або ошуканством, або шахрайством не без втручання диявола".

Георгій Агрікула також вважав, що це облуда диявола, щоб загарбати в свої лапи нову душу. У своєму трактаті "Dere Metallica" він особливу увагу приділяв магічним словам, які промовляють люди, котрі працювали з такою рамкою свого часу, але я не сумніваюсь, що такий засіб є однією з таємниць природної магії, секрет якої пояснюється відповідністю, що існує між фізичними речами, якими керують планети, і є ефективним завдяки сильній вірі особистості. Рамку треба використовувати в належну фазу Місяця, вирізавши її правильної форми і супроводжуючи обряд необхідними церемоніями беззаперечно вірячи в ефективність методу, тому можу впевнено рекомендувати його співгромадянам як єдиний засіб для пошуку різних місць на острові Манхеттен, де здавна закопували скарби.

Д. Н." (Прим. авт.)

[11] Мудрагелі з Готема — в англійській мові так називають недалеких і не надто розумних людей.

[12] Potstausends (фризьк.) — тисячу чортів.